

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Andra Kammaren. N:o 18.

Lördagen den 9 mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen angående lagutskottets utlåtande n:o 23, *Om ändring i anledning af väckt motion om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker den 30 maj 1873; för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittringsstadga.* och lemnades dervid, enligt förut gjord anteckning, ordet till

Herr Jonsson i Hof, som anförde: Herr talman! Mine herrar! Jag får säga, att jag till hufvudsaklig del uppkallades af den talare, som först yttrade sig i frågan, med anledning deraf, att han framhöll den stora nyttan, som skulle ligga deri, att eganderätten till lappmarkshemmanen så mycket som möjligt öfverginge i sågverksegarnes händer och äfven därför att han ansåg en ändring i nuvarande bestämmelser nödvändig, emedan inga flottleder i annat fall kunde komma till stånd. Utskottet har äfven argumenterat i samma riktning beträffande dessa korta afverkningar, som till följd af utsyning nu ega rum.

Jag får då mot det första påståendet, nemligen om nyttan af att eganderätten skulle öfverflyttas från bönderna på sågverksegarne, uttrycka den meningen, att, om också sådant från skogshushållningens synpunkt möjligtvis skulle kunna hafva något skäl för sig, det dock i socialt hänseende skulle vara en mycket stor olycka, om de fasta egendomarne öfverflyttades från små egares i större egares händer. Jag tror, att vi i det fallet hafva temligen talande lärdomar, bland annat från Irland, och männe det icke kan vara skäl att lagstifta i sådan riktning, att vi komma till samma resultat beträffande förhållandena i vårt eget land. Der vid lag tror jag att man t. ex. i Herjeådalen, der detta band på skogshushållningen icke finnes, har kommit till ganska säker insigt om, huruvida det är klokt och nyttigt, att den fria dispositionsrätten öfver skogarne i dess lappmarkstrakter blir mera frigitven än nu. Ty säkert är, att Herjeådalen i detta fall kanske är den mest olyckligt lottade provins inom Sverige, just till

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittlingsstadga.

(Forts.)

följd deraf, att man icke kunnat hushålla med sina skogar utan sålt afverkningsrätten till lågt pris på ofantligt lång tid.

Den enda anmärkningen, som gjordes, var att ingen upprensning af flottleder kunde ega rum, med mindre utstämplingen finge gälla en hel följd af år. Dervid vill jag erinra att, enligt de stadganden, som för närvarande finnas, det åligger våra skogstjenstemän att, i det fall ett hemman, äfven uppe i lappmarken, har en skog, som till större eller mindre del är öfvermogen, verkställa utstämpling af hela det trädparti, som kan anses vara öfvermoget, oafsedt om det icke kan afverkas på ett enda år. Det är den s. k. beredningshuggningen, då det, som sagdt, är en pligt för tjenstemännen att företaga stämpling af hela partiet, och skogsegaren får sedan under flera år afverka detsamma, och därför kan jag icke se, att det anförda skälet i afseende på erhållandet af flottleder håller streck.

Motionären har här såsom ett hufvudsakligt stöd för sitt förslag framhållit, att dessa utstämplingar deruppe icke kunde göras på ett skickligt och förståndigt sätt, därför att skogsvidderna vore så stora och tjenstemännen få, och han har på den grund velat frigifva hela dispositionsrätten öfver skogen i öfverensstämmelse med t. ex. norrbottenslagen. Utskottet har helt och hållet afstyrkt detta förslag, och man behöfver heller icke mycket tala derom. Emellertid, om också motionären har rätt i det påståendet, att öfvermogen och kullfallen skog eller vindfällen i åtskilliga fall nu icke blir tillvaratagen till afsalu, därför att utsyning af virket först skall ega rum, hemställer jag dock till herrarne, hvilken vigt det kan ligga derpå, att uppe i dessa lappmarkstrakter, der skogen omfattar tusentals tunnland inom hvarje by, några små partier vindfällen, i fall utsyningen lättare skulle kunna verkställas, kunde blifva tillgodogjorda till afsalu. Ja, jag vågar påstå det, det är icke hundradelen af de vindfällen, som der finnas, som i alla fall kan tagas till vara, och jag vågar säga det därför att redan i våra trakter, der man har kommunikationer och möjlighet att afsätta skogsaffall i åtskilliga former, såsom kol och ved m. m., detta tillvaratagande af vindfällen icke har stor betydelse. Och hvilken betydelse skulle det då kunna hafva i dessa trakter, der ingen industri finnes, inga jernvägar finnas att forsla kolen på, i fall det vore möjligt att kola af affallet, och der inga invånare äro i behof af att köpa ved af dessa vindfällen. Att dessa vindfällen under sådana omständigheter skulle vara af någon betydelse är således helt enkelt en uppfattning, som man väl kan förstå, att ledamöterna i lagutskottet, af hvilka ingen enda har någon känedom om förhållandena i dessa trakter, oskyldigtvis kunna hysa för sig sjelfva, men att det är en uppfattning, som i realiteten icke håller streck, det bör framgå af hvad jag yttrat i denna sak.

Utskottet har nu här, efter att först hafva åberopat de yttranden, som finansministern och domänstyrelsen afgifvit i denna fråga, likväl trots, att Riksdagen borde skrifva på sätt utskottet här föreslagit. Då så skett, kan jag icke få annan uppfattning af utskottets sätt att vilja lösa frågan, än att utskottet icke är belåtet med de af dessa vederbörande antydda åtgärder att minska olägenheterna för jordgarne af de nuvarande bestämmelserna rörande dispositionsrätten

af deras skogar, utan att utskottet anser att man behöfver gå längre. Kan det då verkligen vara skäl att här vid lag gå längre än finansministern och domänstyrelsen antydt, nemligen att utstämpling äfven af mindre partier träd, då det icke är fråga om öfvermogen skog, bör få verkställas för en tidrymd af 2, 3 eller flera år, och att afgiften för stämplingen nedsättes. Jag tror icke på något sätt, att man bör gå längre, men jag vill icke ens gå så långt i den utsträckt form utskottet här åsyftar. Ty, mine herrar, hvad skulle deraf blifva följden, om icke just att de lättnader, man här vid lag tror sig bereda skogsegarne i dessa lappmarkstrakter, i sjelfva verket icke komma att blifva lättnader för dem annat än i mindre betydlig del, utan för de personer, hvilka för länge sedan på lång tid inköpt afverkningsrätten å dessa skogstrakter der uppe och hvilka gjort dessa inköp just under nuvarande förhållanden i afseende på sättet att tillgodogöra sig ståndskogen samt således icke vid inköpen kunnat beräkna, att staten skulle vidtaga lättnader för deras räkning, hvilka skulle göra skogen värdefullare. Af betänkandet finna herrarne, att i flere socknar afverkningsrätten af deras skogar till hälften, ja, ända till tre fjerdedelar, är upplåten till främmande personer. Följden skulle således blifva den, att det egentligen blefve dessa egare till afverkningsrätten, som skulle få nytta af hvad Riksdagen i detta fall skulle komma att besluta, och detta vore icke att vidtaga lättnader för den fattige lappmarksbonden, i afseende å dispositionsrätten af skogen. Såsom ett bevis på, huru dessa hemmansegare i lappmarken låta draga sig vid näsan i afseende på försäljningen af sin skog, skall jag be att få framhålla några omständigheter ur ett par kontrakt, som blifvit mig tillskickade. Det ena kontraktet omfattar en tidrymd af 50 år, och försäljningen skedde 1886. Der såldes afverkningsrätten till en skog, som 17 fot från marken höll minst 7 decimaltum i diameter, och der har då köparen af skogen varit liberal nog att medgifva, att hemmansegaren får till eget behof, efter utsyning och stämpling af skogstjenstemän, förse sig med det nödvändiga byggnadsvirke och slöjdvirke han sjelf behöfver. Det andra kontraktet, som också omfattar en tid af 50 år, uppgjordes 1887. Enligt detta kontrakt sträcker sig afverkningsrätten ned till träd af 6 decimaltum 13 fot från marken, och hemmansegaren får icke till eget behof taga någon skog utan efter medgifvande och utsyning af köparens ombud. Han får icke taga sådana till husbehofsvirke, slöjdvirke eller något annat. Och denne säljare har derjemte förbundet sig att, om köparen till afverkningsrätten så fordrar, begära laga skifte och sjelf bekosta det, på det att köparen måtte komma i tillfälle att begagna hvad han köpt.

Jag antager, att dessa exempel äro tillräckligt talande i den riktning jag förut yttrat mig, eller att om man här eftergifver hvad som blifvit satt i fråga, så blir det icke till hjelp åt de fattige jordbrukarne der uppe, utan åt helt andra.

Jag nämnde, att då utskottet refererat finansministerns och domänstyrelsens yttranden men lika fullt gjort en hemställan i annan syftning, så tyder det på att utskottet ansett de föreslagna åtgärderna otillräckliga, men derjemte i det slut, hvartill utskottet kommit, icke

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittningsstadga.

(Forts.)

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gäl- lande afvitt- ringsstadga. fäst sig vid de förhållanden, rörande afverkningsrätten, som jag nyss berörde. Jag tager detta för alldeles gifvet, till följd deraf, att, då utskottet åberopar de der vinsterna, uppgående till millioner, som skogsegarne eller egarne till afverkningsrätten skulle kunna få, så sker det i sammanhang med hvad motionären vill, men icke i sam- manhang med hvad utskottet här har föreslagit. Detta tyder således på att utskottets mening är, att om denna skrivelse afginge till Kongl. Maj:t, så skulle deri ligga, att Kongl. Maj:t skulle vidtaga de åtgärder, som utskottet anser önskliga för undanrödjande af de der olägenheterna, som alltid följa med tvång och hvilka åtgärder skulle åsyfta nytta, icke endast för hemmansegarne der uppe i lappmarken, utan äfven för innehafvarne af afverkningsrätt. Men något sådant kan då jag för min del på inga vilkor vara med om. Hade utskottet gjort undantag i syfte att kunna bereda lättnader för grundegarne till dessa skogar, lättnader, som icke skulle komma dem till del, hvilka hafva köpt afverkningsrätten med full vetskap om huru förhållandena äro, då skulle jag icke hafva motsatt mig utskottets förslag. Men när jag omöjligt kan fatta annat, än att detta förslag skall tolkas generelt för alla möjliga skogsbestånd, de må egas af hvem som helst, så kan jag icke vara med derom.

(Forts.)

Jag får således, på grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrka afslag å så väl motionen som utskottets förslag.

I detta yttrande instämde herr *Vilh. Carlson* från Stockholm.

Herr Petersson i Runtorp yttrade: Det var under den förra delen af herr Sundbergs anförande, på förmiddagen, som jag begärde ordet. Jag trodde nemligen, att, då han började sitt yttrande med att skarpt klandra utskottet, han skulle sluta med att yrka bifall till motionen. Så skedde emellertid icke, utan i senare delen af sitt anförande uttalade han till min stora glädje väsentligen samma åsigt i denna fråga, som jag hyser. Denna min glädje blef så mycket större, då jag nyss fick höra en representant från samma ort, hvilken naturligtvis har bättre både lokal- och sakkännedom här vid lag än jag, yttra sig i fullkomlig öfverensstämmelse med den åsigt jag under föregående behandling af denna fråga bildat mig rörande densamma. I förbigående vill jag nämna, att då jag var ledamot af lagutskottet, förelåg en motion i samma syfte som denna, på hvilken vi lyckades göra kol, och jag ansåg det vara en välgerning för vårt land. Nu har den dykt upp igen, men som jag icke hört någon yrka bifall till den, och då jag tror, att de fleste af kammarens ledamöter tagit del af den mängd brochyror, både för och emot, som utkommit rörande denna fråga, vågar jag hoppas, att hvar och en, som vill vara opartisk, kommit till den öfvertygelse, att motionen i fråga icke är förtjent af framgång.

Jag vill nu yttra några ord om den senare delen af utskottets förslag. I likhet med båda de föregående talarne och den talare, som sist på förmiddagen hade ordet, anser jag, att den af utskottet föreslagna skrivelsen är fullkomligt onödig, enär innehållet af den- samma redan finnes omnämndt under 7:de hufvudtiteln i förslaget om

domänstyrelsens omorganisation. De förhållanden, som i skrifvelsen skulle framställas, äro tydligt påvisade i detta förslag, och finansministern har deri till och med åberopat herr Ilygrells förra motion i samma sak och sagt, att den skall komma att tagas i betraktande vid uppgörandet af ny stat för domänstyrelsen. Jag tror därför att skrifvelsen är icke blott onödig utan äfven skadlig, ty innehållet i domänstyrelsens förslag jemte finansministerns yttrande visar, att Kongl. Maj:t har reda på dessa förhållanden förut. Nu tillkommer också en annan sak. Den stat, med hvilken vi hålla på att arbeta inom statsntskottet, är, åtminstone sådan den nu föreligger på afdelningen, byggd dels på tjänstemännens omdelning och dels på ökad antal tjänstemän, hvarförutom de afgifter, som skulle erläggas för afverkning och tillsyn, skulle användas till tjänstemännens aflöning.

Jag anser det därför icke passa i stycket att nu skriva till Kongl. Maj:t i denna fråga, utan tror att det är bäst att låta Kongl. Maj:t och domänstyrelsen sköta saken såsom de finna lämpligast. Om de klagomål, som i motionen blifvit framställda, äro berättigade, så skola de nog komma att afhjelpas på den ståndpunkt frågan nu står, utan att denna skrifvelse behöfver aflätas. Jag kan därför icke finna annat, än att detta är en alldeles öfverflödig skrifvelse, som icke kommer att lända till något gagn, men som möjligtvis skulle lända till skada. Jag skall icke uppehålla tiden längre, utan inskränka mig till att yrka afslag så väl å motionen som å utskottets framställning.

Herr Dahlberg: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af herr Sundbergs uppträdande i förmiddags. Men jag skall dock icke alls inlåta mig på ett bemötande af herr Sundbergs anförande, dels därför att jag icke kan vara så rolig som han, dels därför att, då vi utgå från olika premisser, vi alltså komma till olika konklusioner. Fasthåller man emellertid vid hvad jag i förmiddags antydde, eller att lappmarken innebär så väl ett administrativt som ett geografiskt begrepp, så kan man lätt förstå orsaken till skiljaktigheten oss emellan, då jag stöder mig på en erfarenhet, hemtat från hvad man skulle kunna kalla den administrativa delen af detta område, och han på en erfarenhet, hemtat från den långt norrut belägna geografiska delen deraf. Jag skall då genast tillägga, att jag mycket väl vet att hvad jag har velat beteckna som den geografiska delen äfven innefattas uti den administrativa. Fasthåller man nu emellertid denna skilnad, hvilket är nödvändigt då det gäller så oerhördt stora landsträckor, så kan man lätt förstå, att mycket olika uppfattningssätt måste på grund af gifna faktiska förhållanden göra sig gällande. Nu är det ett faktum, att den del af den s. k. lappmarken, som ligger närmast hvad vi kalla nedre landet, så väl hvad kultur i öfrigt som särskildt hvad skogsäterväxten angår, har mycket mera gemensamt med de naturförhållanden, som existera i detta nedre land, än med dem som göra sig gällande inom de trakter, derifrån herr Sundberg antagligen hemtat sin erfarenhet. Då nu lagstiftningen rörande dispositionsrätten af skogar är lika för hela

*Om ändring
i § 8 af den
för Vester-
bottens och
Norrbottens
läns lapp-
marker gäl-
lande afvitt-
ningsstadga.
(Forts.)*

Om ändring denna ofantliga areal, så är det uppenbart, att, sedan afvittringen i § 8 af den skett, de olägenheter, som äro förenade med denna lagstiftning, måste för Vester- bjertast framträda inomområden, der skogstillgången till följd af sjelfva Norrbottens naturförhållandena är rikare och växtligheten större än uti de af natures mera kargt utrustade delarne af det område, som är inbegripet under samma lagstiftning. Af motionen och äfven af utskottets betänkande framgår tydligt nog, hvori detta missförhållande vid lagens tillämpning består, nemligen hufvudsakligen deruti, att icke sällan öfvermogen och mogen skog får qvarstå, under det att god och i växtkraft varande sådan utstämplas.

Då det ju icke kan ligga i någons intresse, hvarken statens eller den enskildes, att en värdefull egendom på detta sätt förfares, enär ju i allt fall motionären och de med honom lika tänkande hvarken begärt eller ens ifrågasatt upphörande af statskontrollen äfven å enskildes skogar i lappmarken, och då den utväg utskottet anvisat för att nå det af motionären åsyftade målet, eller att undanrödja de af honom påpekade missförhållandena, synes vara så försigtigt vald, att jag icke kan inse att några betänkligheter rimligtvis kunna uppställas mot bestridandet af densamma, skall jag fortfarande yrka bifall till dess framställning. Ty det är ju alldeles tydligt, att vid tillämpningen af gällande lagstiftning högst betydande missförhållanden egt rum. Det är för att få dessa missförhållanden undanröjda som motionären föreslagit, att norrbottenslagen skulle få tillämpas äfven på lappmarken, hvilket i flera hänseenden skulle vara det lämpligaste och mest praktiska, och vid tillämpningen deraf skulle statens rätt att kontrollera den enskildes hushållning med sin skog qvarstå. Men då utskottet icke kan gå så långt som motionären, utan i stället tillstyrkt en skrivelse till Kongl. Maj:t att få de ifrågavarande missförhållandena rättade, så kan ju ännu mindre någon fara uppstå af att bifalla denna framställning. Faktiskt är, att nuvarande utstämpling ofta sker på ett sätt, som ofta nog är oförsvarligt, hvilket likväl, som utskottet också angifvit, till någon del kan förklaras deraf, att jägeribetjeningen är föga talrik. Men ju mera detta faktiska missförhållande träder i dagen, desto mindre kan man förvåna sig öfver, att missnöje hos dem, som äro föremål för denna lagstiftning, uppstår. Ty hvilken som har skog kan väl vara nöjd med, att den bästa i växt stående skogen icke så sällan utstämplas, under det att den mogna skogen ofta får stå qvar, derför att skogstjenstemännen ej vilja beqvåma sig att utstämpla den skog, som, ehuru skadad, är mera aflägsen. — Saken, som motionären bragt å bane, resumerar sig då ganska enkelt, nemligen att få sådana åtgärder till stånd, att detta missförhållande må kunna afhjelpas så mycket som möjligt.

Då motionären nu, efter hvad jag tror mig veta, begärt ordet, anser jag det öfverflödigt att upptaga till bemötande hvad vidare yttrats, utan anhåller endast om bifall till utskottets betänkande.

Herr Farup: Herr talman, mine herrar! Så vidt jag kunnat fatta motionären, så innehåller hans motion nära nog från början till slut ett klander mot det sätt, hvarpå jägeribetjeningens åliggande

handhafves. Den är för fåtalig och må hända i de flesta fall för egenmäktig. Detta har framkallat ett missnöje, som är så stort, att det är allmänt genomgående, och det är detta som motionären vill afhjelpa genom att inskränka jägeribetjeningens magt till hvad norr-bottenslagen medgifver. Han vill sålunda till en viss grad få bort all utstämpling och på denna väg skaffa jordegaren rätt att genom afverkningskontrakt upplåta sin skog -- såsom lagen nu medgifver -- till afverkning på ända till 50 års tid. Under loppet af mer än ett decennium har jag i denna kammare för min del på det ifrigaste arbetat emot dessa olyckliga och olycksbringande upplåtelsekontrakt, och jag har framhållit de olyckliga verkningar, som de i Norrlands öfriga delar medfört.

Att nu bifalla motionärens önskningsar skulle vara att öppna dörren på vid gafvel för sådana kontrakt äfven i lappland. Jag kan icke se andra följder deraf, än att de skola blifva till en -- om jag vågar använda ett så strängt ord -- förbannelse för de orter, som förr derifrån varit befriade. Så har det tillgått i de trakter, som jag representerar. En talare har visserligen berört den saken, men icke i så skarpa ordalag som den borde framhållas. Ty det är icke nog att på detta sätt jordegaren afhändt sig afverkningsrätten till skogen, som var hans dyrbaraste egendom; utan i och med detsamma var för honom så att säga all hemtrefnad borta. På de trakter, der sådant skett, har allt för ofta icke allenast afverkningsrätten till skogen blifvit afhänd på ända till 50 år, utan de som hafva köpt afverkningsrätten hafva sedermera af ofvannämnda orsak äfven kunnat köpa hemmanen till godt pris. Det är nära nog hela socknar, som på detta sätt gått i händerna på afverkningsbolagen, som lagt hela rörelsen under sig, och det är begripligt, att detta måste vara en förfärlig olycka. Från Irland hafva vi sett hvad sådant verkar och, i fall denna motion skulle antagas, komme vi att i detta hänseende blifva likställda med Irland så mycket som möjligt. Så skulle följderna blifva, om denna motion går igenom, ty då skulle upplåtelse af skogen genom afverkningskontrakt medgifvas äfven i lappmarken i samma stora skala, som i andra delar af landet nu är tillätet. Men den, som ifrå för dylika upplåtelser och må hända uppmanat motionären att framkomma med motionen, hafva förmodligen icke sett, huru olycksbringande den kunde blifva. Ty i allmänhet kunna icke dessa jordegare hushålla med sin skog. Det är nödvändigt för att göra denna skog fruktbringande att lägga ned stora kostnader för kommunikationsleder, flottleder och så vidare. Men det kunna icke jordegarna sjelfva göra, och staten gör heller ingenting åt saken, utan det är stora associationer, som öfvertaga dessa arbeten. Men dermed äro också hemmansegarne sålda på det närmaste. Så har det åtminstone gått till på andra trakter, och jag kan icke nog varna för att samma olycka skulle komma att drabba de lappmarker, som härmed afses.

Hvad skrifvelseförslaget angår, så tror jag icke att det är af behovet påkalladt. Det vill hafva en ändring af § 8 i afvittringsstadgan den 30 maj 1873 i syfte att jägeribetjeningens äligganden skola blifva på ett bättre sätt fullgjorda. Så vidt jag har mig bekant,

*Om ändring
i § 8 af den
för Vester-
bottens och
Norrbottens
läns lapp-
marker gäl-
lande afvit-
tringsstadga.*
(Forts.)

Om ändring är det fråga om att omorganisera hela jägeristaten, och då är det i § 8 af den möjligt att man på den vägen får se bättre resultat i detta afseende. Beklagligt är det att jägeristaten, som skulle blifvit till nytta och understöd för skogsegarne, i stället ofta blifvit till en börda. Det är Norrbottens verkligen beklagligt, men så har det blifvit på icke så få ställen. Nu läns lapp- är det emellertid att hoppas, att man genom en omorganisation skall marker gäl- komma till ett bättre resultat. Det fögnar mig på det högsta, att lande af vitt- ringsstadga.

(Forts.)

man nu kommit till större klarhet om de vådor, som skogsafverkningskontrakten verkligen fört med sig. Men så vidt jag har mig bekant, har man ännu icke gjort något för att åstadkomma någon bättring härutinnan. Och ända till dess man åstadkommit en lagstiftning i syfte att kunna hindra eller i någon mån begränsa den olyckliga och nästan ohejdade spekulationen genom skogsafverkningskontrakten, som förstört hela härad i Norrland, så skall jag ständigt finna faran öfverhängande. Jag anhåller därför om afslag icke blott på motionen utan äfven på skrifvelsen.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr talman, mine herrar! Då jag vid den förberedande behandlingen af detta ärende har biträdt utskottets förslag, må det tillåtas mig säga några ord. Jag får förutskicka den erinran, att jag mycket litet känner till förhållandena i Norrland, och jag beklagar, att min kännedom om dessa förhållanden varit så ringa vid behandlingen af ett sådant ärende som detta.

Utän tviivel är detta ärende en sak af vigt. Det synes mig emellertid som om en stor del, för att icke säga nära nog det mesta, som har blifvit anfördt emot utskottets förslag, icke egentligen kan riktas mot detsamma. Vål är sant, om man talar om motionärens förslag och fäster sig uteslutande vid detta, att många annmärkningar efter mitt förmenande skulle kunna göras, ty det afser ju, såsom vi veta, Norrbottenslagens tillämpning på lappmarkens skogar, men utskottet har ju från början till slut ogillat detta förslag och sagt, att utskottet för sin del anser, att det icke går an att antaga detsamma, stödjande sig på de utlåtanden, som myndigheter och auktoriteter på detta område, såsom skogstjenstemännen, hafva afgifvit. Jag förstår således icke, huru det kan vara möjligt att på det sätt, som i synnerhet en talare under förmiddagens plenum gjort, uttala sig emot utskottets betänkande.

Utskottet har, sedan det låtit frågan belysas ur alla de synpunkter, som det varit möjligt för utskottet att göra, anført: »Af hvad i ärendet förekommit anser sig lagutskottet kunna draga den slutsats, att olägenheter så väl för de enskilde skogsegarne som för lappmarkens ekonomiska utveckling verkligen uppkommit vid tillämpningen af ifrågavarande, uti § 8 afvittringsstadgan meddelade föreskrift.» Det uppgafs af motionären vid behandlingen af detta ärende inom utskottet, att fyra jägmästare hade icke mindre än 319 kvadratmil att öfvervaka och verkställa utsyningar på, men i detta område inräknas då ock en del kronoparker. När man nu klandrar utskottet för sitt omnämmande af kronojägarne, ber jag att få säga, att utskottet endast antydt härom såsom en utväg för att åstadkomma en förenkling vid utsyningars verkställande, och jag anser

icke, att man bör eller rättvisligen kan klandra utskottet härför, ty när man tänker på de stora vidder jag nyss omnämnt, tror jag, att om det skulle sättas i fråga att tillsätta ett tillräckligt antal högre tjenstemän för att öfvervaka skogarne och verkställa nödiga utsyningar, herrarne icke skulle vara mycket benägna för denna utväg. Jag tänker, att man då skulle föredraga att här och hvar inflicka en eller annan kronojägare, ty det är ju icke fråga om att, på sätt i dag sagts, göra dessa så oberoende och själfständiga, att det skulle bero på dem att tillse, när och hvar utsyning skulle ske, utan det är ju tydligt, att dessa jägare skulle taga emot och utföra order af dem, som stå öfver dem. Utskottet erinrar om de sakkunniga myndigheternas utlåtanden och har derjemte sagt, att beträffande motionärens förslag kan icke utskottet gilla detsamma, och yttrar utskottet till sist: »behuru utskottet följaktligen icke kan godkänna den utväg till de öfverklagade olägenheternas afhjelpande, som motionären föreslagit, föreställer sig utskottet, att ändamålet bör kunna på annat sätt vinnas.» Ser man då till hvad utskottet tänkt sig i det fallet, så hänvisar ju utskottet till de förslag, som domänstyrelsen omnämnt. Utskottet har funnit dessa vara beaktansvärda och har dertill lagt, hvad jag nyss vidrörde, nemligen att dessa kronojägare, hvilka, såsom vi veta, skulle komma att utgöra ett ökad antal enligt det förslag rörande löneroglering för skogstjenstemännen, som medföljer statsverkspropositionen för i år, möjligen skulle för besparings skull kunna verkställa några af utsyningarna. Jag har velat, om det nu lyckats mig, visa, att utskottet har ingalunda sökt försvara motionärens förslag, utan tvärt om på det bestämdaste afstyrkt detsamma och endast hemställt om en skrifvelse, med hvilken afses icke ett bifall till motionen, icke en tillämpning af norrbottnenslagen på lappmarken, utan en sådan förändring att vid utsyning af skog till hemmansegare i lappmarken i första hand måtte tagas af den mogna och öfvermogna skogen samt vindfällena. Det har inom utskottet upplysts, att det i denna lappmark lär finnas alldeles otroligt med vindfällena, en uppgift som jag föreställer mig ej behöfva betviflas, då den kommer från trovärdiga personer, men då är det på samma gång högst oegentligt, att utsyning verkställas på skog, som står i vaekraste tillväxt. Det är detta utskottet velat förekomma, att man utsynar på den unga skogen, medan man låter den öfvermogna stå kvar år efter år. Jag tror således, att det hårda klander, som uttalats mot utskottet icke varit fullt så rättvist.

Jag ber, herr talman, få yrka bifall till utskottets förslag, och jag gör det så mycket hellre, som jag är öfvertygad, att förslaget aldrig skall kunna förstås på annat sätt, än jag försökt framställa det.

Herr Hygrell: Herr talman, mine herrar! Jag ber att först få tillkännagifva, att min motion i första rummet tillkommit med anledning af förhållanden i Vesterbottens läns lappmark, der afvittningen nu är afslutad, i somliga socknar redan sedan flera år tillbaka, då den deremot i Norrbottens läns lappmarker ännu pågår. De olägenheter, som medfölja tillämpningen af § 8 i afvittnings-

*Om ändring
i § 8 af den
för Vester-
bottens och
Norrbottens
läns lapp-
marker gäl-
lande afvitt-
ningsstadga.*
(Forts.)

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittningsstadga.

stadgan, kunna ju möjligen därför icke ännu hafva gjort sig bemärkta i sistnämnde lappmarker. Jag ber vidare att få nämna, att jag från de allra flesta hemmansegare i Vesterbottens läns lappmark fått emottaga petitioner med begäran om att väcka den förevarande motionen; jag har från åtskilliga kommunalstämmor i lappmarkssocknarne fått liknande framställningar, och slutligen vill jag nämna, att Vesterbottens läns landsting sista året beslutat hos Kongl. Maj:t

(Forts.)

anhålla om en lagförändring i enahanda syfte, som i motionen framhållits. I följd af dessa starka påtryckningar från mina kommittenter har jag ansett mig icke kunna underlåta att framkomma med denna motion. Då emellertid utskottet icke funnit skäl tillstyrka densamma, vill icke heller jag nu yrka bifall dertill, men deremot skall jag tillåta mig yrka bifall till utskottets förslag. Att åtskilliga olägenheter vidlåda tillämpningen af den ifrågavarande lagparagrafen anser jag vara fullt ådagalagdt, bland annat, med officiellt intyg från kronfogden i Vesterbottens läns lappmarks fögderi, och då utskottets förslag endast har till syfte att vinna bot för dessa olägenheter, kan jag icke se någon fara i att kammaren bifaller samma förslag, till hvilket jag följaktligen yrkar bifall.

Herr Farup anmärkte, att jag klandrat skogstjenstemännen i lappmarken, men det har jag icke gjort. Jag är tvärt om den förste att vitsorda deras skicklighet och nit. Deremot har jag sagt, att de äro för fåtaliga för att på fullt tillfredsställande sätt kunna handhafva de stora enskilda skogarne. Det är lappmarkens skogslag jag klandrat, men icke skogstjenstemännen.

Herr Farup: Jag ber att få fästa uppmärksamheten derå, att jag icke sade, att motionären klandrat jägeristaten, men jag sade, att hans motion innebar ett klander af det sätt, hvarpå jägeristatens åligganden handhafvas. Det är något helt annat, och det tror jag går igenom motionen från början till slut, och orsaken härtill är företrädesvis att söka i dessa tjenstemäns fåtalighet. Men jag har mig särskildt bekant, att så väl i dessa trakter som i andra klander äfven uppkommit genom det sjelfsvåldiga sätt, hvarpå jägeristaten icke så sällan fullgör sina åligganden. Må detta komma från mig sjelf, jag skall stå därför.

Herr Bexell: Jag tager mig friheten yrka afslag så väl å motionen som å den föreslagna skrifvelsen. Skrifva vi nu till Kongl. Maj:t i denna fråga, få vi till svar detsamma, som häromdagen, nemligen att hafva vi skrifvit, få vi också besluta i saken. Nej, jag tror icke, att det är bra med för mycket skrifvande.

Det egendomliga här är, att jag icke hört mycket klander öfver den nuvarande *lagen*, utan det har bara talats om *tillämpningen* af densamma. Hvad skall det tjena till, att Riksdagen och Kongl. Maj:t skrifva lagar, om vi icke efterlefva dem? För min del tror jag, att den nu gällande *lagen* är bra, sådan den är, och att någon ändring deri blott skulle blifva ett intrång på lapparnes rätt. Den är nog redan tillräckligt kringskuren, ty när den nuvarande *lagen* skrefs år 1873, togs deri hänsyn till klimatiska förhållanden.

Jag yrkar afslag så väl å den föreslagna skrifvelsen som å motionen och hoppas, att de skola falla båda två och aldrig mer komma igen genom en domhafvande i Norrland.

Herr Björkman: Jag ber att få yrka afslag å så väl motionen som utskottets förslag och tror att jag dermed gjort allra största nyttan både åt folket deruppe i Norden och åt hela vårt land öfrigt.

Herr Andersson i Nöbbelef: Under hela den diskussion, som här förts i denna fråga, har klander hufvudsakligen uttalats mot motionärens förslag. Då så vidt jag vet något yrkande om bifall till motionärens förslag icke gjorts, kunde klandret deröfver mycket väl också uteblifvit. Icke heller har jag hört under diskussionen någon talare, som kunnat framhålla, att det nuvarande tillståndet i Vesterbottens lappmark varit, såsom det borde vara, ty allesammans hafva temligen öppet erkänt, att missförhållanden der existera, och att det icke vore mer än rätt, om man kunde få någon rättelse härutinnan. Det är också, hvad utskottet här försökt göra. Vi hafva sett hvad följden af de nuvarande förhållandena blifvit för desse jordinnehafvare i lappmarken. Redan hafva $\frac{2}{3}$ -delar af skogen öfvergått i sågverksegarne händer. Fortfar det på det sättet, kommer slutligen hela Vesterbottens lappmark i sågverksegarne händer, och då blir, efter hvad herr Farup yttrade, all hemtrefnad borta för de stackars jordegarne.

Det må lända utskottets ledamöter till ursäkt, särskildt ledamöterna från det södra Sverige, om vi icke kunnat komma till det resultat, som många väntat, då vi icke kunnat vara inne i de praktiska förhållanden, som existera der uppe i lappmarken. Vi hafva dock sökt inhemta upplysningar i ämnet, så godt vi kunnat, icke blott från sådana myndigheter som domänstyrelsen, utan äfven från andra underordnade myndigheter, deribland kronofogden deruppe, hvars utlåtande i saken, besynnerligt nog, icke kommit med till regeringen. Utaf alla dessa myndigheters utlåtanden har man icke kunnat sluta till annat, än att det vore nödvändigt att i någon mån ändra förhållandena så, att icke tusentals öfvermogna träd blifva till ingen nytta, under det den fåtaliga jägeribetjeningen på dessa trakter oftast utstämplar af den skog, som ligger närmast, men icke alltid är mogen.

Det är på dessa skäl, jag velat tillstyrka det förslag, som af utskottet här framstälts, och tager mig nu friheten yrka bifall till detsamma.

Herr Dahlberg: Jag skall endast be att få uppläsa det af mig under förmiddagen åberopade yttrande af domänstyrelsen, hvilket motionären icke kommit att uppläsa, men som jag önskar få i sin helhet refererad. Det är hemfadt från styrelsens underdåniga utlåtande angående lagstiftning för den enskildes skogshushållning. Styrelsen säger deri: »det torde därför få betecknas såsom en missuppfattning att anse trävarurörelsen såsom orsak till en dålig skogs-

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittringsstadga.
(Forts.)

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gäl-lande afvitt-ringsstadga. hushållning, ehuru det måste ligga i sakens natur att, der förut värdelösa skogsprodukter blifva föremål för en vinstgifvande inskörd för export, öfverafverkning till en början kommer att ega rum. Först sedermera, mången gång långsamt, vinner skogshushållningen insteg, sedan skogarne kommit uti kapitalstarka egares händer, som inse fördelarne af en rationel skogsskötsel. Denna utveckling af skogs-förhållandena torde ej heller genom konstlade medel kunna förkommas».

(Forts.)

Herr Lilienberg: Jag har icke mycket att tillägga till hvad den ledamot af utskottet, som förut haft ordet, anförde, men då ett par här åberopade utlåtanden från myndigheter till domänstyrelsen och Kongl. Maj:t, icke blifvit ordagrant citerade, och dessa utlåtanden utgöra det väsendtligaste och närmaste stödet för utskottets förslag, tillåter jag mig att uppläsa dem. Konungens befallningshafvande i Vesterbottens län säger bland annat: »dock anser Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som icke har något skäl att betvifla skogstjenstemännens inom länet redbarhet och duglighet, sig böra i underdånighet hemställa, att utsyningarna ordnas på annat sätt än för närvarande, så att de icke uteslutande blifva beroende af skogstjenstemännens omdöme, utan att äfven skogarnes egare lemnas tillfälle att sig yttra och få angifva de skogstrakter, der de företrädesvis önska att erhålla virket afsynadt. Påtagligt är nemligen, att skogstjenstemännen, hvilka inom sina vidsträckta revir hafva icke blott de enskildes utan äfven kronans skogar att sköta, icke kunna medhinna att så noggrant som skogsegarne, hvilka dagligen äro i tillfälle att se till sina skogar, taga kännedom om deras beskaffenhet.»

Och kronofogden i Lycksele säger uti sitt till Konungens befallningshafvande ställda utlåtande i ämnet: »deremot anser jag, under förutsättning att utstämpling fortfarande kommer att inom länets lappmark ega rum, skäl vara att hitintills varande 10 öres afgift försvinner, samt sådana föreskrifter för revirförvaltaren utfärdas, att endast fullmogen skog måtte för afverkning och försäljning utstämplas, men den i full växtlighet varande, från utstämpling skonas — låt vara om ock derigenom för herrar revirförvaltare mera besvär skulle uppstå och de nödgas för utstämpling å byaskogar använda kanske dubbelt så lång tid, som hitintills gemenligen åtgått.»

Det var dessa utlåtanden, som föranledde utskottet att göra den hemställan, här gjorts, och hvartill jag nu yrkar bifall.

Herr Petersson i Runtorp: Det förvånar mig icke, att lagutskottet med sådana åsigtter ville hålla på sitt förslag, men jag betviflar verkligen, att detta utskott, som har så mycket annat att göra, haft tid att läsa igenom den del af sjunde hufvudtiteln, som afser samma fråga. Vore det så, att icke frågan om organisation af skogsstaten och i sammanhang dermed den uti herr Hygrells motion berörda fråga blifvit uti Kongl. Maj:ts proposition bragta på tal, så vore det fullt riktigt, att den af lagutskottet föreslagna skrifvelsen afginge, men då saken redan blifvit af Kongl. Maj:t dragen under Riksdagens pröfning, vill jag blott hemställa, huru vida det icke vore

att lägga tårta på tårta, om vi bifölle detta förslag, samt nu särskildt Om ändring i § 8 af den beslöto en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet. för Vester-

Det är af dessa skäl jag yrkar afslag så väl å motionen som å utskottets förslag. bottens och Norrbottens läns lapp-

Häruti instämde herrar *Månsson, Erickson* i Bjersby, *Larsson* i Märker gällande afvittringsstadga. Mörtlösa, *Sjöberg* och *Johansson* i Strömsberg. (Forts.)

Herr Sven Nilsson anförde: Det är kan hända onödigt att taga till orda i denna fråga, men jag är i likhet med utskottets ledamöter af den mening, att de anmärkningar, som här rigtats mot utskottet, hafva egentligen träffat motionären, och vill derföre fästa uppmärksamheten derpå, att här föreligger endast ett förslag om skrivelse till Kongl. Maj:t, som icke afser ändringar uti ifrågavarande stadga, utan endast att denna stadga bör tillämpas annorlunda än som skett, hvilket Kongl. Maj:t naturligtvis kan vidtaga, utan att Riksdagen fattat något beslut i ämnet.

Förhållandet är att afvittringsstadgan nu tillämpats så, att skogsegarne hafva rätt att utan utsyning taga skog till husbehof, men alldeles icke någon, äfven om det finnes aldrig så mycket torr skog eller vindfällena, till afsalu. Man kan lätt föreställa sig, att, med de stora sträckor, som finnas deruppe i lappmarkerna, det skulle åtgå betydlig tid, i fall våra jägmästare eller skogsbetjeningen derstädes skulle då och då gå ut i dessa marker för att utstämpla alla dessa vindfällena och torrskog, äfvensom annan skog der det för skogens bestånd vore mest lämpligt. Man kan naturligtvis icke begära detta, men följderna blir också den, att den öfvermogna och torra skogen samt en mängd vindfällena få ligga och ruttna upp. Under sådana omständigheter synes det mig, att då vi icke göra något annat än lägga frågan i Kongl. Maj:ts hand, med eriuran derom att afvittringsstadgan icke blifvit vid tillämpningen efterlefd, behöfva vi icke vara rädda för att allt för stor magt lägges i jordegarnes händer, utan kunna i det fallet tryggt lita på Kongl. Maj:t.

Det påstående, den siste talaren hade derom, att samma fråga föreligger hos statsutskottet i sammanhang med frågan om skogsstatens reglering, håller icke riktigt streck, ty statsutskottet har dervid icke att yttra sig om något annat än den s. k. utstämplingsafgiften, som Kongl. Maj:t nu föreslagit skola ingå till statsverket i stället för, som hittills egt rum, till skogstjenstemännen. Statsutskottet har således icke att uttala sig om den del af frågan, som här föreligger. Jag anser derför, att lagutskottet haft rätt och väl förfarit, då det gjort ifrågavarande hemställan om skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet, då sådana brister vid tillämpningen af stadgan förekommit, som utskottet påpekar. Nu kan det ju sägas, att denna skrivelse är öfverflödig, emedan Kongl. Maj:t kan ändra de rådande förhållandena, i öfverensstämmelse med stadgans innehåll utan Riksdagens hörande. Skulle Kongl. Maj:t, som nu torde hafva fått behöfliga upplysningar i frågan, emellertid finna behöfligt att göra vissa ändringar vid tillämpningen af den nu gällande skogsstadgan, kommer han väl för detta ändamål att infordra utlåtande från domänstyrelsen, då vi väl få

Om ändring hoppas, att denna styrelse deri upptager och fäster tillbörligt afseende i § 8 af den vid alla de anmärkningar, som här gjorts i frågan, samt drifver för Vesterbottens saken fram, så att rätt kommer att skipas jordegarna, på samma gång icke allt för stor skada vederfares skogen, hvilket nu är fallet, på samma gång som statens rätt blifver tillgodosedd.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Johnsson i Thorsberg: Då jag icke kan sluta mig, hvarken till motionärens eller utskottets förslag, ber jag att få angifva de skäl, som för mig varit bestämmande.

Jag kan nemligen icke förstå sammanhanget mellan utskottets motivering och det slut, hvartill utskottet kommit. Efter det utskottet antydt, att skogs- och jordegarna borde beredas lättnad i afseende å sättet för utstämplingen och nedsättning i utstämplingsafgiften, tillstyrkes en skrivelse till Kongl. Maj:t om ändring i § 8 i afvittringsstadgan för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker den 30 maj 1873, i syfte att de olägenheter, som för närvarande vidlåda tillämpningen af nämnda §, må kunna undanrödjas. Hvad innehåller då denna §? Jo, deruti stadgas, att »egare af frälse- och skattehemman samt lägenheter ej må öfver den vid afvittring tilldelade skogen ega vidsträcktare dispositionsrätt än enligt § 1 af nämnda förordningen den 29 juni 1866, angående dispositionsrätten öfver vissa skattehemman, är egare af deri omförmälda hemman förunnad.»

Om nu Riksdagen skulle antaga den skrivelse, som utskottet här föreslagit, vill det förefalla mig, som Kongl. Maj:t icke skulle anse sig böra framlägga förslag till ändring i andra förordningar än hvad Riksdagens skrivelse innehöller. Som herrarne finna, föreskrifves i afvittringsstadgans § 8 icke alls något om de bestämmelser i afseende å utsyning, som nu äro i fråga, och hvilkas brister utskottet afsett att afhjelpa. Dessa bestämmelser åter äro införda i nämnda kongl. förordning den 29 juni 1866, hvars 1 § i mom. 1 lyder: »Å skattehemman, som uppkommer af nybygge, hvilket hädanefter från kronan upplåtes, ege skattemannen ej annan rätt öfver hemmanets skog än att han derifrån må, dels, utan utsyning, till husbehof hemta nödigt virke och bränsle och dels, efter utsyning och stämpling af vederbörande skogstjenstemän, fritt taga eller försälja hvad derut öfver kan, med bevarande för framtiden af skogens bestånd, årligen kongl. förverkas.» Som herrarne finna, äro egarne af skogsmarker i lappmarken fullt berättigade att använda skogen, efter nuvarande författningar, med hänsyn till den högsta möjliga afkastning; endast ett förbehåll: att skogens bestånd icke äfventyras. Jag frågar: kan det vara välbetänkt att, då vi stå inför den situation, att en skogslagstiftning äfven för vårt land i öfrigt snarligen framtingas, lös-släppa afverkningen i Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker, der ståndskogen företrädesvis bör vara fredad af klimatiska och kulturskäl. Skulle nu de missförhållanden i afseende å utsyning, som här blifvit anförda, verkligen förefinnas, och de anmärkningar som blifvit anförda mot jägeribetjeningen inom Vesterbottens län verkligen vara grundade, i det att vederbörande skogsegare förmenades att använda sin skog på bästa och förmånligaste sätt med hänsyn

till dess återväxt, så är derigenom visst icke ådagalagdt, att någon riksdagsskrifvelse i ämnet är påkallad, än mindre ändring i afvittringsstadgan, för afhjelpande af dessa olägenheter erforderlig. Vägra vederbörande skogstjenstemän att lemna erforderligt biträde för utstängsling af mogen skog, der sådan finnes att tillgå, så ega ju skogsegarne rätt att vända sig till domänstyrelsen för rättelse, men en ändring i afvittringsstadgan kan deraf icke motiveras. I instruktionen för skogsstatens tjenstemän — utfärdad af dåvarande skogsstyrelsen, numera motsvarad af domänstyrelsen — den 29 juni 1867, hvilken instruktion är till hufvudsakligaste del ännu gällande, stadgas i 1 §: »Indelning af skog består uti dennas affattande å karta samt uppskattning jemte upprättande af på dessa arbeten grundad beskrifning och hushållningsplan, hvilken senare skall afse skogens framtida bestånd och dess dermed förenliga *högsta afkastning*.» Der är ordet »högsta afkastning» åter framskjutet, och naturligtvis kan det icke vara annat än så väl jordegares som landets fördel, att skogarne få tillgodogöras på bästa sätt. Men ett bifall till utskottets förslag är allt för långt gående. Min öfvertygelse är, att Kongl. Maj:t, i händelse denna skrifvelse aflätes, icke skulle kunna inskränka sig till de bestämmelser i afseende på reglementet för skogsbetjeningen, hvarigenom man skulle kunna afhjelpa just de missförhållanden, som här äro i fråga. Skogsegarne måste, enligt min åsigt, redan på grund af nu gällande författningar vara fullt berättigade att tillgodogöra sig den öfvermogna skogen, och ingen kan heller påstå, att skogens bestånd är hotadt derigenom att man afverkar och tillgodogör sig den öfvermogna skogen. Domänstyrelsen eger full befogenhet, ej mindre att beordra vederbörande jägmästare att utstämpla öfvermognen och utvuxen skog, än ock tillåta, att utstämpling må ega rum för t. ex. 3 å 5 år, hvarigenom obestriddliga fördelar för skogens tillvaratagande vinnes, utan att enskild eller allmän rätt deraf förnärmas.

På dessa skäl och på grund af hvad i öfrigt anförts, som jag icke skall upptaga kammarens tid med att upprepa, får jag, herr talman, yrka afslag å så väl motionen som utskottets hemställan.

Herr Sundberg från Haparanda by: Jag skall endast be att få med några ord bemöta ett par talare, som här uppträdt.

Herr Dahlberg häntydde på, att min kännedom om dessa förhållanden måste vara temligen inskränkt, då jag antagligen endast hade att stödja mig på erfarenheten från sådana högre breddgrader, der ingen skog växer. Nej, herr Dahlberg! Tyvärr har jag en sorglig erfarenhet ifrån de trakter, der dispositionsrätten i afseende på skogen har varit oinskränkt. Det är onödigt att tala om dessa förhållanden här, men så mycket vill jag säga, att icke mana de till att lossa på de band, som staten pålagt för att värna skogen.

Herr Dahlberg frågade, tror jag, vidare: hvem kan vara nöjd med att hans skog sättes under kontroll? Jo, svarar jag, det kan och får den vara, som fått skogen till skänks, såsom förhållandet är med egarne af ifrågavarande skogar, under vilkor att underkasta sig en sådan kontroll.

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittringsstadga.

(Forts.)

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittringsstadga.

Man klagar öfver att förvaltningen inom dessa stora skogsområden lemnat åtskilligt öfrigt att önska. Men å andra sidan bör man tänka på, att dessa öfverklagade missförhållanden tillkommit först efter afvittringarnes slut, för två å tre år sedan. Vederbörande revirförvaltare fingo då på en gång dessa ofantliga områden att taga vård om. Kan nu någon begära, att de på denna korta tid skulle hafva hunnit med att undersöka och ordna förhållandena öfver allt i dessa skogsmarker, som upptaga en yta af icke mindre än trehundra kvadratinl? Emellertid komma de småningom att hinna derhän, om äfven några tusen träd dessförinnan skola hafva hunnit blåsa omkull; de äro väl ej alldeles värdelösa för det.

Herrar Pehr Pehrsson, Hans Andersson och Sven Nilsson anmärkte, att det klander, som blifvit rigtadt mot utskottet i denna fråga, är själfva verket icke träffat utskottet, utan endast motionärens förslag. Jo, ursäkta, mine herrar! Jag tillkännagaf tydligt motsatsen i mitt anförande i middags. När utskottet afstyrkt motionärens förslag, så ville jag icke inlåta mig på detta, utan jag tog just utskottets och bemötte det och försökte göra klart för kammarens ledamöter hvad utskottet egentligen afsett med dessa olägenheter, som man genom den föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t skulle söka få undanröjda. Jag räknade upp dem och grupperade dem under fyra punkter. Den första rörde utsyningsstämningen. Jag sade, att detta kunde utskottet icke lemna, när det nu en gång ställt sig på den basis, att det afstyrkt motionen.

Den andra afsåg utstämplingsafgiften. Ja, den kunna vi heller icke nu lemna, eftersom denna afgift tagits i beräkning af Kongl. Maj:t i ett förslag till omorganisation af skogsstaten, hvilket ännu icke kommit under Riksdagens pröfning. Den tredje olägenheten, hvarpå utskottet häntydt, var fåtaligheten af utsyningsförrättarne. Jag bemötte utskottet härutinnan dermed, att jag sade, att förlusten deraf, att man läte dessa öfvermogna träd blåsa omkull, vore försvinnande liten i jemförelse med risken att lemna utsyningsförrättningen i händerna på kronojägarne. Herr Pehr Pehrsson anmärkte, att kronojägarne väl icke skulle få verkställa utsyningen utan kontroll. Jo, det vore väl meningen att de skulle så göra. Nu få de icke använda stämpelyxan utan vederbörande jägmästares kontroll; och det skulle väl bli någonting nytt, eftersom man vill en förändring i detta afseende. Den fjerde olägenhet, som utskottet ville hafva undanröjd, var, att skogsegarne för närvarande hade för litet inflytande på bestämmandet af de områden, der utsyning skulle ega rum. Ja, detta bemötte jag så, att jag sade att det måste vara jägmästarne som bestämde detta, ty hvart skulle det väl eljest taga vägen med dessa skogar, som äro jordegarne gifna för att kunna lemna en ut hållig afkastning i all framtid för hemmanens bestånd? Det är detta jag sade. Utsyningen, utsyningsafgiften och inflytandet i afseende på bestämmande af utsyningsområdena äro alltsammans saker, som vi icke kunna komma och skriva om till Kongl. Maj:t. Det skulle således återstå bristen på utsyningsförrättare, hvilken skulle vara afhjelpat derigenom, att kronojägarne medgäfves en utsträckt befogenhet. Ja, är det så, att Riksdagen skulle vilja taga detta såsom en

anledning att skriva till Kongl. Maj:t, så menar jag att Riksdagen dermed gäve sig sken af att luta åt en ny grundsats, den nemligen att jordbruket i lappmarken kan bestå utan hjälp af skogen.

Hvad herr Dahlberg nämnde om, att jag varit »rolig» i mitt förra anförande, så betviflar jag på goda grunder att han hört ens hvad jag sade och än mindre att det var roligt. Jag slutar med att fortfarande anhålla om afslag å så väl motionen som utskottets förslag.

Om ändring i § 8 af den för Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gällande afvittningsstadga.
(Forts.)

Herr *Waldenström* från Gefle instämde med herr *Sundberg*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, afslog kammaren så väl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

§ 2.

Till behandling förelåg vidare Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 (i samlingen n:o 13), angående skrivelse till Kongl. Maj:t om inrättande af industrilotterier.

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industrilotterier.

Med hufvudsakligt tillstyrkande af en inom Andra Kammaren af herr *Elis Nilsson* från Ystad i ämnet väckt motion, n:o 138, hemställde utskottet i förevarande utlåtande:

»att Riksdagen ville besluta att i skrivelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af sådan förändring uti kongl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881, att de uti 3 § af förordningen medgifna undantag från de uti §§ 1 och 2 förkommande stadganden måtte utsträckas jemväl till sådana företag, som afsåge bortlottning af svenska industrialster, och att i följd häraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande måtte, efter pröfning af omständigheterna, ega att på ansökning meddela tillstånd till inrättande af industrilotterier under de vilkor och med de inskränkningar, Kongl. Maj:t täcktes bestämma.»

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr *Winkrans*: Den ärade representanten för Ystad har äfven i år gifvit oss del af den motion, som han framkom med förra året och som går ut på att välsigna vårt land med lotterier af så väl det ena som det andra slaget. Förra året påstod han, att dessa lotterier syntes vara omoraliska och äfven verkligen voro det, men detta oaktadt saknade han icke mod att föreslå, att dylika inrättades. Den ledamot af kammaren, som jemväl underskrifvit motionen och som då kraftigast understödde honom i kammaren, sade under diskussionen följande: »man säger att det är omoraliskt att spela. Ja väl, men kan någon träda fram och säga huru spellustan skall kunna tillintetgöras?» Då naturligtvis ingen kunde svara på den frågan, drog han deraf den slutsatsen, att antingen borde lagen mot spel mildras eller

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industri-lotterier.
(Forts.)

också helt och hållet upphävas. Ville man gå till väga så som den ärade talaren då gjorde och i afseende på till exempel stöld och bedrägeri, rån och mord, fråga: »hvem kan träda fram och uppgifva, huru dessa brott skola tillintetgöras?» samt, om ingen kunde svara härpå, deraf draga den slutsats, att då måste dessa lagar upphävas eller mildras; skulle det utan tvifvel varda illa bestäldt med samhället. Nej, lagstiftaren söker på allt sätt förekomma dessa och andra brott, ehuru han väl vet att idealet, deras tillintetgörande, aldrig nås.

Motionären har nu framkommit med ett par andra allmänna betraktelser, som vittna om hans djupa psykologiska studier. Han har nemligen inledt en annan motion af likartadt syfte med två mycket vackra satser, af hvilka den första lyder sålunda: »Att menskliga lidelser icke låta sig utrota genom lagstiftning, den må vara huru vis och god som helst, torde vara en oomtvistad sak. Att de genom förnuftig lagstiftning låta reglera sig, så till utbredning som följer, är en annan sats, som deremot näppeligen kan blifva föremål för något tvifvelsmål.»

Jag vill i förbigående nämna, att ordet »deremot» måste vara ett tryckfel, ty denna sats står icke i någon motsats till den föregående och det borde väl därför i stället för »deremot» beta »äfvnledes» eller »likaledes». Man skulle nu tro, att motionären, som jemför denna lidelse med dryckenskapslasten, skulle draga ut konsekvenserna af sina båda satser och säga: alldenstund den menskliga lidelsen för spel fortfarande eger rum, så måste kraftigare åtgärder vidtagas för att söka hindra den samma. Nej, säger han, vi skola delvis upphäva lagen mot penninglotteri och betydligt mildra lagen mot industri-lotterier. Jag kan för min del icke förstå konsekvensen i en sådan framställning.

Men ännu mindre kan jag förstå utskottets tillvägagående, och jag må säga, att det utlåtande, utskottet här lemnat, synes mig vara bland de mest besynnerliga och förvånande, som jag i detta afseende någonsin sett. Då en kammarer tillsätter ett utskott, är det väl för att få den fråga, som förelägges det samma, så objektivt och opartiskt utredd som möjligt eller för att utskottet skall upplysa om hvad som är sanning i det föreliggande fallet. Utskotten bruka ju äfven i allmänhet framlägga för kammaren förslagens både ljusa och mörka sidor samt sluta med att till- eller afstyrka den gjorda framställningen. Det händer visserligen någon gång, att ett utskott inskränker sig till afstyrkande af motionen, men då har det i inledningen till utlåtandet det väsentligaste af motionen, så att man kan se så väl den ena som den andra sidan af saken. Det utskott, som behandlat nu förevarande motion, har dock endast framhållit den ljusa sidan af saken, det har, så att säga, gått i gasmarsch efter motionären, och framhållit endast hvad som talar till sakens fördel. Sålunda har utskottet framhållit tre förtjenster, som dessa industri-lotterier skulle hafva. Den första är den, att »industri-lotterierna i vårt land, under de tidsperioder de tillåtits att existera, i kraftig mån gagnat handtverk, industri och slöjder samt befrämjat produktionen af konstnärligt och smakfullt utförda alster från dessa områden. Dessa lotterier hafva såmedelst äfven bidragit till höjande af arbetsskickligheten hos den handtverks-

och industriidkande delen af nationen samt varit en mächtig häfstång för mången producent på detta fält genom beredande af tillfälle till afsättning, icke minst af sådana alster, som fordrat större uppoffring af tid och penningar, men hvilka arbeten de ofta eljest icke af brist på afnämare skulle hafva vågat utföra.» Ja, vore tafan så ljus, som utskottet här målat den, då måste hvar och en fråga sig: huru kunde Kongl. Maj:t år 1887 vara nog obarmhertigt att icke medgifva Göteborg och Malmö samhällen rättighet att bibehålla dessa välsignelserika industri-lotterier, som åstadkommit så orinligt mycket godt under de förut gångna åren, och huru kunde Riksdagen år 1873, då en likartad motion väckts, afslå den samma, i Första Kammaren utan votering och i Andra Kammaren med 103 röster mot 35? Och kunna vi väl antaga, att Kongl. Maj:t och Riksdagen voro fiender till industriens höjande i vårt land? Vi måste väl snarare antaga, att alla önskade på det kraftigaste befrämja den samma, men att de icke ansågo det föreslagna medlet för det rätta. Jag tycker därför, att utskottet haft anledning — i synnerhet som det antyder att det icke är okunnigt om lotteriernas upphäfvande år 1872 — att påpeka de olägenheter, som gjorde att Kongl. Maj:t fann nödigt att icke längre medgifva sådana lotterier att existera samt äfven gjorde att begge kamrarna funno sig nödsakade att med ett så öfvervägande flertal afslå motionen. Derefter kunde utskottet ju hafva visat att de betänkligheter, som då funnos, nu mera icke ega någon grund samt i följd häraf föreslagit en ny lagstiftning i frågan. Nej, mine herrar, förhållandet är, att man nu glömt så väl de olägenheter, som gjorde att industri-lotterierna upphäfdes år 1872, som dem, hvilka voro förenade med det stora penninglotteriet, som upphäfdes år 1844 den 21 mars, en af konung Oscar I:s första regeringshandlingar. Han tillträdde nemligen, som bekant, tronen den 8 mars 1844. Den kungörelse, hvarigenom nämnda lotteri upphäfdes, helsades med jubel af hela vårt land. Nu hafva vi glömt dessa tider, då hvar och en skulle lägga ned sin tofskilling på det olycksaliga nummerlotteriet; nu tycker man att vi kunna börja dermed igen och försöka å nyo införa denna förderfliga inrättning. Om något är reaktionärt, så är det just ett sådant steg. Jag tycker, att utskottet bort fråga sig — och dertill kunde det haft anledning utaf förhandlingarne i fjol i denna kammar, då det äfven talades om industrilotterierna i Köpenhamn — om dessa lotterier verkligen åstadkommit så stor välsignelse som man uppgifvit. Det påpekades förra året, att dessa lotterier i Köpenhamn, långt ifrån att gynna de små industriidkarne och handtverkarne, tvärt om gynnat de så kallade leverantörerna, hvilka fingo till lotterierna leverera till exempel 100,000 borddukar, 25,000 paraplyer, 10,000 kaffekoppar och så vidare. Förhållandet var ungefär det samma i göteborg, ehuru i mindre skala. En talare på göteborgsbanken upplyste på 1873 års riksdag också om, att han seit den sista vinstlistan i göteborgslotteriet, som upptog 250 vinster, af hvilka icke mindre än $\frac{4}{5}$, eller 200 stycken, utgjordes af kaffekoppar, tallrikar och dylikt, tillverkade vid Rörstrands porslinsfabrik, samt från en nysilversfabrik inköpta artiklar, såsom gafflar, fruktknifvar, smöraskar och dylikt, hvilka alla kunde köpas i de vanliga handelsbodarne,

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industrilotterier.
(Forts.)

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industri-lotterier.
(Forts.)

men blott $\frac{1}{5}$ bestod af hvad man egentligen kallar industrialster. Det var då icke heller underligt att Kongl. Maj:t ansåg, att lotteriet missbrukat sin rätt och därför upphäfde den samma. Det andra skälet, som utskottet anfört för sin tillstyrkan af motionen, är, att dessa lotterier skulle medföra äfven en annan mycket stor fördel, ty de hafva, säger utskottet, »medelbart tjenat att befrämja en del syften, hvilka kunna betraktas såsom tillhörande mensklighetens ädlaste». Ja, detta är nog sant, och det samma gäller i ännu högre grad om den spelbank, som finnes i ett hörn af Europa, den ryktbara spelbanken i Monaco, ty denna lemnar ännu mera storartade anslag till välgörhetsinrättningar af alla slag än vi äfven genom inrättande af lotterier i hvar enda småstad skulle kunna åstadkomma, och likväl äro alla civiliserade folk eniga i att fördöma denna bank; man kallar den, som bekant, rent af för ett helvete samt anser, att den är en fläck på den europeiska civilisationen och därför borde utrotas.

Andra land, som haft sådana inrättningar, till exempel Tyskland, hafva skyndat sig att utrota dem.

Utskottet har äfven ett tredje skäl, hvarför det önskar, att dessa lotterier skola komma till stånd: nemligen »att hela eller större delen af vinsten icke uteslutande komme till godo den plats, der lotteriet vore inrättadt, utan att vinsten användes antingen till någon för hela riket allmännyttig eller välgörande anstalt, eller ock till någon sådan anstalt, afsedd för en viss ort, med iakttagande att landsbygdens kraf i detta hänseende blefve tillgodosedt icke mindre än städernas.» Der kan nu utskottet utropa: Sköna tanke, hvar fick jag den ifrån? Icke var det från motionären, ty den återfinnes icke i hans motion. Här ställer utskottet för oss i skönt perspektiv samma vackra skådespel, som uppföres hvarje år, som det tvistas om fördelningen af bränvinsvinsten mellan stad och land. Om möjligen någon skåde-lysten fruktar, att dessa sköna skådespel en gång skola försvinna, så fröstar oss utskottet med, att vi i stället skola få lotterivinster att tvista om. För min del är jag lika litet glad öfver, att lotterierna, denna olycka från hvilken vi en gång redan befriat oss, åter införas, som deröfver, att bränvinslasten härjar vårt land. Lyckligtvis är den senare i aftagande; men därför skola vi väl icke skaffa oss ett nytt ok på halsen. I det afseendet ber jag få upplysa, att i det land, der lotterierna först infördes, nemligen Italien, anses lotterierna hafva haft samma förderfliga inflytande som bränvinet här i Sverige.

Jag hoppas, att Andra Kammaren skall hafva lika mycket mod nu som år 1873 att afstå från den orättfärdiga vinst, som kunde komma att tillflyta från så skadliga inrättningar som lotterierna.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag, herr talman, att få yrka afslag å så väl motionen som å utskottets framställning.

Med herr Winkrans förenade sig herrar Nilsson i Skärhus, Widström. Beskow, Waldenström från Gefle, O. Melin, Olsson i Ornakärr, Wrellind, Söderblom, Eriksson i Elgered, Göransson, Olsson i Sörnäs, Hansson i Solberga, Back Per Ersson, Tysk, Jansson i Sax-

hyttan, *Ullman, Andersson* i Hasselbol, *Björkman, Truedsson* och *Larsson* i Berga.

Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.

(Forts.)

Herr Svanberg yttrade: Herr talman! Då jag nu går att söka besvara det med nya variationer åter upprepade tema, som herr Winkrans bestått oss under diskussionen i denna fråga, så är det med glädje, som jag tror mig i stånd att bemöta honom punkt för punkt. Han började redan sitt anförande med en osanning, ty om han läser utskottets betänkande rätt, skall han finna, att utskottet icke föreslagit, att industrilotterier *skola* inrättas, utan endast hemställt, huruvida kammaren ville hos Kongl. Maj:t anbjuda, att sådana förändringar måtte i lagstiftningen vidtagas, att industrilotterier kunde få inrättas, och för denna sin hemställan sökt gifva giltiga skäl. Herr Winkrans yttrar vidare: hvad är sanning i förevarande fall? Jo, det kan jag säga herr Winkrans. Sanningen är, att de industrilotterier, som bedrivits i Sverige och i synnerhet i Stockholm, varit till stor nytta för och lemnat ett värdefullt stöd åt synnerligen handtverksindustrien, men aldrig hafva dessa inrättningar verkat skadligt. Det kan ju icke förnekas, att detta sätt att understödja sådana industriidkare, som deraf äro i behof, genom att skaffa afsättning åt deras produkter, ju omöjligt kan vara annat än till stort gagn för så väl dessa näringar som arbetsgifvare och arbetare. Skulle det icke vara till en oberäkneligt stor nytta, om man genom inrättande af dessa industrilotterier här förmådde, i likhet med hvad som skett i Danmark, höja industrien i konstnärlig riktning? Ingen, som är förtrogen med förhållandet i vårt grannland, kan bestrida, att just dessa lotterier kraftigt bidragit till den ståndpunkt industrien der innehar. Slutligen lär man väl icke heller kunna anse det vara något ondt uti, att den möjligen blifvande behållning af dessa lotteriföretag skulle användas till välgörande ändamål, såsom varit fallet med den vinst det nuvarande industrilotteriet här i Stockholm lemnat, hvilken vinst fördelats mellan Eugeniahemmet och Idiotanstalten härstädes. Men, säger man, sådana lotterier äro omoraliska och mana till spellust. Nej, det är ingalunda så. Det finnes ingen retelse till spel hos dessa lotterier, utan de flesta som spela på dem — och jag känner många sådana personer, antagligen lika rättänkande som herr Winkrans — göra det i den goda afsigten att offra en skärf till lindrandet af den industriella verksamhetens bekymmersamma ställning.

Herr Winkrans låter oss äfven i år höra det sorgliga slut, hvar till dessa lotterier kommit i Köpenhamn, der han påstår, att vinsterna bestå af tusentals likadana föremål, hvarigenom dessa lotterier icke kunde anses vara den verkliga industrien till nytta, och han yttrade vidare, att anledningen till upphörandet af industrilotteriet i Göteborg just varit, att detta slagit in på samma väg som lotteriet i Köpenhamn. Detta var emellertid icke anledningen till förbudet, att i Sverige fortsätta med industrilotterierna, men jag skulle kunna berättä för herr Winkrans, om jag icke visste att han hade reda derpå, att orsaken var en helt annan. Lotteriinrättningen i Göteborg skötte sig, efter hvad jag af trovärdiga personer fått erfara, mycket väl och icke alls på det sätt, herr Winkrans nu uppgifvit.

*Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.
(Forts.)*

Det är visserligen sant, att få personer kunna i minnet bibehålla en mängd siffror, och att det således knappt tjenar till något att muntligen framlägga sådana, men jag skulle likväl här vilja angifva endast några få siffror, som röra Stockholms industrilotteri, hvars tillvaro upphör den 1 juli detta år. Lotteriet började den 1 juli 1886 och var indeladt i 6 klasser. Vinsternas antal utgjorde då 2,639, deraf 450 voro olika föremål. 1887 var vinstantalet 6,250 med 858 olika föremål, och 1888 var vinsternas antal 6,825 med 1,076 olika föremål. Vi se således, att här i Stockholm den metoden icke användes att till vinster bestämma stora kvantiteter af samma slag. Det har också här blifvit förordnad, att lotteriet icke skulle vara berättigadt att återköpa vinster, utan måste dessa ovilkorligen till den vinnande öfverlennas.

Jemförelsen mellan våra industrilotterier och spelbanken i Monaco, likasom liknelsen med gåsmarschen få tills vidare stå för herr Winkrans' räkning. Jag vill blott erinra honom om, att industrilotterier finnas i Frankrike, Tyskland och Danmark, och jag tror att ingen der skulle vara så oförsynt, att han vågade jemföra dem med spelbanken i Monaco. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Nilson från Ystad: Förra året, då jag framlade min motion om inrättande af industri- och konstlotterier, tillkännagaf jag redan i början af mitt anförande, att jag visste, att mitt förslag skulle röna motstånd. Jag visste äfven i år att så skulle ske från den ärade talaren på göteborgsbänken, och att han skulle söka att ned-sabla detsamma. Skälet hvarför jag i år å nyo väckt en dylik motion var, att mitt förslag i fjor föll så vackert, endast med tio rösters öfvervigt, 63 röster mot 53. Och dessutom voro då endast 116 ledamöter samlade i kammaren, så att jag trodde mig kunna beräkna, att om kammaren varit fulltalig, mitt förslag gått igenom redan då. Ett annat motiv för det förnyade framläggandet af min motion var, att jag under den gångna hösten och vintern sökt inhemta yrkesmäns och industriidkares åsigter i frågan. Bland annat bevistade jag ett handverkare- och industriidkaremöte i Ystad, som var sammansatt af tre delegerade från hvar och en af de skånska städerna, från Es-löf och andra större jernvägsorter, på hvilket möte man öfverlade om nyttan eller skadan af industrilotterier. Jag var inbjuden att delta i diskussionen. Alla dessa, med undantag af en, som för resten till yrket var skraddare, uttalade den åsigten, att industrilotterierna voro af nytta för industriens höjande. Sedan dess har jag under oktober, november och december förra året från nästan alla Sveriges städer fått mottaga skriftliga uppmaningar att i Riksdagen väcka samma motion, som slopades förra året. Jag nekar icke till, att jag tvekade ganska mycket, innan jag beslöt mig för att komma fram igen med min motion, men då jag fick denna påtryckning af fackmän och icke af idealister, då tvekade jag icke längre. Det var personer, som visste hvad de ville och behöfde, och jag vill hålla mig vid praktiken, som alltid krossar idealismen. Vi veta ock litet hvar af erfarenheten i Stockholm och Malmö, der industrilotterierna funnits i långa tider, att de visat sig vara ytterst gynsamma för in-

dustriens höjande. Särskildt i Malmö hafva dessa industrilotterier varit styrda och ledda af personer, fullt qualificerade dertill. Och dessa hafva icke, såsom det sades hafva tillgått i Göteborg, köpt upp 10,000 kaffepannor eller 10,000 par galoscher, utan det har varit praktiskt folk, som kunnat sofra hvad som skulle köpas, och endast anskaffat arbeten af prima vara. Det har varit en uppmuntran för dessa industriidkare att tillverka så god vara som möjligt för att få en afsättning derpå till industrilotterierna. De hafva icke fått komma med hvad som helst, utan komitén eller styrelsen har föreskrifvit, att endast prima arbete skall tagas och helst sådant, som visat någon ökad yrkesskicklighet mot ett föregående år. Men man har icke nöjt sig endast med detta för att höja industrien, utan man har äfven låtit utarbета ritningar och skickat modeller kors och tvärs i landet, för att visa på hvilket sätt tillverkningen af en stol, ett lås, en nyckel borde ske. På detta sätt hafva icke handtverkarne fått arbeta på egen hand, utan de hafva fått sig tillsända modeller. Det är den praktiska sidan af saken.

Angående den pekniära sidan af saken, har den alltid ställt sig gynnsamt för så väl tillverkarne som lotterierna. Vet icke tillverkaren att han kan få afsättning på ett konstnärligt arbete, bryr han sig icke om att producera mera gedigna och konstnärliga föremål, men vet han att han kan få afsättning därför på något ställe, vågar han sig på att utarbета dylikt. I ekonomiskt hänseende hafva lotterierna alltid visat sig mycket fruktbringande. Jag mins särskildt från Malmö, huru man der började mycket smått, men sedan utvecklade sig, så att, när man upphörde i följd af förordningen 1881, man då hade en behållning af 80,000 kronor. Detta belopp fördelades på så sätt, att 40,000 kronor lemnades till konstföreningen och de andra 40,000 till tekniska aftonskolan, med vilkor att räntan af dessa penningar skulle användas såsom premier och resestipendier åt yrkesidkare för studier i främmande länder. Är icke detta talande skäl att uppmuntra sådant?

Af utskottets betänkande se herrarne, hvilka resultat industrilotteriet i Stockholm har att uppvisa. Under 1886 inköptes för 77,935 kronor 63 öre, under 1887 för 133,365 kronor 43 öre och 1888 för 146,191 kronor 9 öre.

Dessutom har, såsom jag nyss nämnde, välgörenheten haft mycket stor nytta af industrilotterierna. Särskildt minnes jag att det varit fallet med Malmö kommun. Här i Stockholm hafva äfven industrilotterierna lemnat ganska stor utdelning till välgörande ändamål. 1886 utdelades 8,490 kronor 41 öre, 1887 5,457 kronor 49 öre och 1888 6,662 kronor 43 öre till Eugeniahemmet och Idiotanstalten *hvar för sig*. Vi behöfva så väl idiotanstalter som andra anstalter, men att ständigt komma till staten och begära penningar härför kan ju ej vara behagligt. Och då vore det väl godt, om man kunde på något sätt framskaffa dessa penningar och på samma gång göra nytta dubbelt mått.

För min del kan jag icke finna den ringaste fara att fortgå på den bana, som vi beträdde redan på 1860-talet och som från många håll och sidor visat sig lyckobringande och fruktbringande.

Från praktisk synpunkt finner jag således intet skäl att säga

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industrilotterier.
(Forts.)

nej till denna lilla och oskyldiga begäran om industrilotteriers inrättande. Dessutom tror jag för min del, att vi böra skydda oss litet mot våra grannar, särskildt Danmark. I Danmark finnes en massa industrilotterier, hvilkas behållna vinst går till försörjningsanstalter af hvarjehanda slag. I utskottets betänkande stå en hel del uppräknade såsom asylor för ålderstigna och medellösa personer, sjukhem, idiotanstalter med flera välgörenhetsanstalter. Särskildt vet jag, hurusom Sverige bidrager i alldeles orimligt hög grad till danska idiotanstalten, och jag vet, att lotter till den danska idiotanstalten i Köpenhamn säljas kors och tvärs i Sverige så väl i den högsta som lägsta societet. Sverige uppehåller således på sätt och vis denna idiotanstalt. Hvarför kunna vi då icke få spela på våra egna industrilotterier och lemna behållningen till våra egna skyddsanstalter och icke längre gynna våra grannationer.

(Forts.)

Man skulle kunna hålla på att behandla denna fråga hur länge som helst, men jag har endast velat framhålla den praktiska sidan. Låt oss se saken från praktisk synpunkt och ej från en idealism, som aldrig håller streck, och då antager jag, att en stor del af herrarne skola förena sig med mig, så att åtminstone i andra kammaren frågan kan genomdrivas. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herrar *Werner* och *Björck* instämde i detta yttrande.

Herr Lyth: Herr Winkrans på göteborgsbänken gick allt bra nära på lifvet så väl utskottet som motionären, det torde väl icke kunna förnekas. Han klandrade häftigt utskottet och yttrade bland annat, att utskottet gått så att säga i gäsmarsch. efter motionären. Det var ett högst besynnerligt uttryck, till och med litet oartigt, och jag hoppas, att utskottets ärade ordförande skall besvara herr Winkrans och upplysa kammaren, i hvilken marsch det egentligen gått, ty det tillkommer icke mig att göra. Herr Winkrans tyckes hafva tagit till sin lufsuggift att arbeta mot allt hvad lotteri heter, i synnerhet mot penninglotterier. Han uppträdde här i kammaren i fjol och hade då ett mycket långt anförande, nära på en och en half timme, och det gick både hit och dit mot lotterier, och han höll sig dervid nästan utslutande till penninglotterier och hvilken skada som skulle följa af deras inrättande i vårt land. Då hade han något så när rätt i hvad han sade, ty det gälde då både penninglotterier och industrilotterier. Men det är icke så vid detta tillfälle, ty nu är det fråga endast om industrilotterier. Herr Winkrans uppehöll sig dock nästan hela tiden vid penninglotterier och endast ringa vid industrilotterier. Der låg det stora felet i herr Winkrans' anförande. Han får taga det som en oartighet, om han vill, men det kan icke hjälpas.

Jag ber få säga, att industrilotterier hafva endast eller nära på utslutande ett enda mål, men de hafva andra biändamål. Det mål, industrilotterierna hafva, är, såsom motionären anför, att verksamt befördra utvecklingen af arbetsskickligheten hos våra handverkare. Det är en stor skilnad mellan att t. ex. taga en lott för 10 kr. på ett penninglotteri, dervid man endast har till mål att få tillbaka ett kontant penningbelopp, och att såsom vid industrilotterier sätta in

10 kr., då man der i lyckligaste fall erhåller något nyttigt, som man kan hafva gagn af i sitt hem, såsom linne till en bordduk eller möbler.

Jag ber få fästa herrarnes uppmärksamhet på ytterligare en sak, som aldrig varit omtalad i denna kammare, hvarken i fjol eller i år. Det är det, att staten lemnar årligen 16,000 kr. för att utdelas såsom resestipendier till skickliga och försigkomna handtverksarbetare, för att de må komma till utlandet och förkofra sig i sitt yrke. Der i utlandet inhemta de nya idéer och fullkomna sig i sina respektive yrken. Derpå komma de tillbaka och etablera sig och börja arbeta för egen räkning. De börja tillverka konstslöjdsarbeten, som svårigen låta sälja sig genom att bjudas ut till den eller den. Och för att kunna åstadkomma detta dyrbara arbete uppoffra de allt hvad de möjligtvis kunna ega. Vore det då icke godt och väl, om det funnes någon institution, som kunde taga hand om en sådan arbetares arbete och värdera det till hvad det är värdt och sedan låta honom få penningar därför, i stället för att han skall behöfva gå till mecenater och magnater och slutligen kanske blifva erbjuden en ringa ersättning för sitt mödofulla arbete och knappast få materialerna betalda. Jag frågar: vore det icke skäl, att här i landet inrättades en sådan institution, der det vore tillfälle för dessa stackars arbetare, som verkligen vilja fram och vilja höja vår industri så väl i konstnärligt som i andra hänseenden, att blifva hulpan på fötterna och fram i lifvet? Jag frågar: är det icke rätt att hafva en sådan institution? Jag svarar sjelf: jo, och jag hoppas, att herrarne skola svara detsamma.

Vi hafva, såsom herrarne veta, i Stockholm ett industriloteri och vi se af utskottets framställning, att detta lotteri under $2\frac{1}{2}$ års tid omsatt 357,492 kronor 15 öre för varor, som köpts af svenska handverkare. Märk: icke utländskt arbete har under dessa $2\frac{1}{2}$ år blifvit till detta lotteri köpt, blott svenskt arbete. Dessa arbeten hafva blifvit bedömda och värderade af en särskildt utsedd nämnd, som bevakat arbetarnes intressen så väl i det hänseende, att de ärligt fått betaldt för hvad de arbetat, som i det, att de derigenom kunnat ytterligare fortsätta i samma stil som de börjat. Vidare ser man, att vinsten utgjort 41,220 kronor 67 öre, fördelade på de $2\frac{1}{2}$ åren, och att, sedan omkostnaderna blifvit betalda, återstått en behållning af 20,610 kronor 33 öre. Och hvart enda öre, mine herrar, af behållningen, har lemnats till allmännyttiga ändamål, nemligen till Eugeniahemmet och idiotanstalten i Stockholm, till dessa fattiga, arna, vanlytta barn, som icke hafva några föräldrar eller något hem eller kunna sköta sig sjelfva. Jag frågar: är det någon skada att hafva en sådan institution? Herr Svanberg framstälde samma fråga som jag nu, och jag frågar den lika kraftigt som han: är det någon skada att hafva en institution, som verkar så välsignelserikt i vårt land? Jag hoppas, att herrarne skola dela min åsigt äfven i detta fall. Man får nu icke tro, att industriloteriets i Stockholm verksamhet kommer endast och allenast Stockholms stad till godo. Nej, mine herrar, så är det visst icke! Dit inköpas nemligen industrialster från många olika ställen i vårt land. Och för öfrigt dessa

Om skrivelse till Kongl. Maj: t angående inrättande af industriloterier.
(Forts.)

Om skrivelse till Kongl. Maj:ts angående inrättande af industri-lotterier.

barn, som intagas på Eugeniahemmet och idiotanstalten och som sålunda blifva delaktiga af de medel industrilotteriet lemna från sig, äro barn icke blott från Stockholms kommun, utan de komma från olika landsändar inom hela Sverige. Således komma medlen på detta sätt landsorten och de mindre städernas befolkning till godo.

(Forts.)

Eljest hade fattigvården nödgats taga hand om dessa stackars barn, som nu i stället lemnas dit. — Icke heller vore meningen, att, om industrilotterier inrättades i olika delar af Sverige, de inköp, som komme att göras, skulle ske endast och allenast från den provins, der industrilotteriet vore beläget, utan de skulle göras från hvilket ställe som helst i riket, hvarigenom alla arbetare och handtverks-idkare öfver hela landet kunde uppmuntras. Jag kan således icke se annat, än att inrättande af industrilotterier är en sak, som alls icke skadar utan tvärtom medför ett otroligt stort gagn.

Slutligen måste jag uttala min tillfredsställelse med den grundliga utredning, som utskottet i denna fråga verkligen åstadkommit. Antagligen, jag förstår det icke, men antagligen har det icke varit så särdeles lätt för utskottet att taga reda på alla de förhållanden, som äro förknippade med att få i hop en motivering sådan som utskottets.

I följ föreslog herr E. Nilsson, att penninglotterier skulle få inrättas i Sveriges större städer. Det var jag icke för min del gerna med om. Men det förslag, som då slog an på mig, kom från herr Ryding eller herr Stjernspetz eller kanske från båda två, och det gick ut på, att sådana lotterier skulle få inrättas i riket. Det slog an på mig, emedan jag ansåg, att icke blott några få städer skulle få en så stor fördel, utan hela riket. Men förslaget afslogs, och det blef icke något af. Nu har utskottet kommit fram med något helt annat och lyckligare funnet. Det säger, »att i följd häraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande måtte, efter pröfning af omständigheterna, ega att på ansökning meddela tillstånd till inrättande af industrilotterier under de vilkor och med de inskränkningar, Kongl. Maj:ts täcktes bestämma.» Det tycker jag är ganska lyckligt funnet detta uttryck, ty, mine herrar, jag är säker om att om vi få industrilotterier i vårt land och det underställes Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, huruvida de böra och skola inrättas i en provins, kommer mera oveld att göra sig gällande vid bestämmandet deraf.

Herr talman! Jag har intet vidare att nämna, utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr G. Berg: Då jag nu ber att få med några ord bemöta den förste talarens från göteborgsbänken anförande, vågar jag hoppas att icke göra mig skyldig till samma öfverdrifter som han, och jag lofvar att icke söka göra mig lustig på hans bekostnad, fastän han sökt göra det på motionärens.

Denne talare lade till en början utskottet till last, att utskottet skulle hafva underlåtit fullgöra hvad som är ett utskotts ovilkorliga pligt, nemligen att besvara den frågan: hvad är sanning i förevarande fall? Någon sådan utredning, sade han, hade utskottet icke förebragt. Jag ber dervid att få hänvisa till utskottets betänkande, som full-

komligt tydligt säger hvad utskottet anser vara sanning i förevarande fall. Utskottet yttrar nemligen: industriloterierna hafva gagnat handverk, industri och slöjder; vidare: industriloterierna hafva befrämjat produktionen af konstnärligt och smakfullt utförda alster; och slutligen: industriloterierna hafva bidragit till höjande af arbets- skickligheten hos den handverks- och industriidkande delen af nationen. Der är utskottets svar på den frågan: hvad är sanning i förevarande fall? Sådan har utskottet funnit sanningen, och talaren på göteborgsbänken har, efter hvad jag kunnat finna, icke på något sätt förmått vederlägga dessa satser, som utskottet framställt.

Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inväntande
af industri-
lotterier.
(Forts.)

Denne talare sade vidare, att det hade varit utskottets skyldighet att framhålla sakens både ljusa och mörka sidor. Jag medgifver villigt, att detta varit dess skyldighet, om utskottet nemligen hade känt eller kunnat få reda på några mörka sidor, som skulle varit förenade med dessa industrilotterier. Men utskottet känner icke några sådana mörka sidor och har sålunda icke heller kunnat framhålla dem.

Vidare fann denne talare det vara otillbörligt af utskottet att åberopa ett sådant skäl som det, att industriloterierna *medelbart* tjänat att befrämja en del syften, hvilka kunna betraktas såsom tillhörande mensklighetens ädlaste. Jag ber då att få fråga honom, om han icke till sådana syften räknar asylor för ålderstigna och medellösa personer, sjukhem, idiotanstalter, hem för orkeslösa tjänare och tjänarinnor och många andra till barmhertighetens tjänst invigda inrättningar? Utskottet har åtminstone ansett sig kunna hänföra dessa anstalter till nämnda kategori, och utskottet kan säkerligen, lika litet som jag, förstå, huru göteborgsrepresentanten kunnat tala om, att det är en orättfärdig vinst, som industriloterierna på detta sätt använt. Spelbanken i Monaco, yttrade nämnde talare äfven, hade också befrämjat en del syften, som kunde betraktas såsom mensklighetens ädlaste. Mine herrar, det är bestämdt en fullkomligt ny sats, som ännu aldrig blifvit framställd af någon annan än denne talare och till hvilken han således kan påräkna sig såsom uppfinnare. Jag för min del känner icke, om spelbanken i Monaco gjort något i den vägen. Det kan vara möjligt, att den gjort något eller mycket — det lemnar jag derhän — men äfven om den gjort aldrig så mycket, så har denna spelbank dock i öfrigt medfört så mycken förbannelse, kunde jag säga och jag säger det äfven, att den i alla fall är en fördömlig institution. Några sådana verkningar hafva, så vidt utskottet kunnat inhemta, icke industriloterierna låtit komma sig till last.

För att nu öfvergå till de verkligt sakliga skälen emot dessa industrilotterier, skäl, som kunna förtjena ett allvarligt bemötande, torde de vara att hänföra till två slag, nemligen dels *moraliska*, dels *ekonomiska* betänkligheter. — Hvad de *moraliska* angår, finner jag det ganska förklarligt, att sådana betänkligheter kunna uppstå liksom de hafva uppstått och fortfarande råda angående *penninglotterier*. Det kan jag finna, men huru det är möjligt, att några sådana moraliska betänkligheter skulle kunna göra sig gällande i fråga om industrilotterier, är mig omöjligt att inse. Ingen kan väl

Om skriv- rimligen påstå, att industrilotterier föda, uppamma eller befrämja
 velse till någon spelpassion. Jag kan åtminstone icke tänka mig det. Aldrig
 Kongl. Maj: har man heller sett, att den behöfvande eller nödstälde offrat den
 angående sista skärffven för att köpa en industrilott, såsom man ofta sagt att
 inrättande han gjort, då det gäلت en penningelott. Det är hufvudsakligen den
 af industri- välbergade medelklassen, som är afnämare af dessa industrilotter;
 lotterier.

(Forts.)

de bereda sig derigenom ett nöje; de skada icke någon dermed, men
 göra många gagn. — De betänkligheter, som hänföras till de *eko-*
nomiska, skulle bero derpå, att man genom industrilotterierna skulle
 framkalla konsumtion på ett konstladt sätt. Det naturliga sättet för
 konsumtionen är — säger man — att konsumenten själf i första
 hand köper hvad han behöfver, men så går här icke till, utan in-
 dustrilotterierna köpa hvad hvarken de eller någon annan person
 för tillfället behöfver. Ja, mine herrar, det kan ju hända, att det icke
 är åtminstone det allra naturligaste och ursprungligaste sättet för
 konsumtionen, att den går genom sådana mellanhänder, men vi
 måste medgifva, att industrien i många fall söker sig utvägar till
 afsättning på vägar, som äro ännu mera invecklade än denna, och
 vi få icke glömma, att andra länder begagna sig af ett sådant för-
 medlingssystem som det nu afsedda. Dessutom få vi väl vara öfver-
 tygade derom, att vinsten alltid kommer någon person till nytta,
 äfven om den som vinner den icke i främsta hand behöfver hvad
 han yunnit.

Jag vill blott tillägga ännu ett ord gent emot talaren på göte-
 borgsbanken. Utskottet har här sagt, att det i fråga om fördelningen
 af den blifvande nettovinsten på dessa industrilotterier, i fall sådana
 skulle komma till stånd, tänkt sig, att vinsten skulle tillfalla an-
 tingen någon för hela riket afsedd allmännyttig eller välgörenhets-
 anstalt eller ock någon sådan anstalt, afsedd för viss ort, med iakt-
 tagande blott deraf, att landsbygdens kraf i detta hänseende blefve
 tillgodosedt icke mindre än städernas. Talaren på göteborgsbanken
 sade, att detta vore ett nytt tvistefrö, som utskottet ville inkasta
 mellan land och stad. Från den beskyllningen vågar jag fullständigt
 fritaga utskottet; det har tvärtom varit utskottets afsigt att söka
 förekomma en sådan misstämning och att söka göra det i tid. Och
 då utskottet vetat, att mången stått tveksam i fråga om inrättande
 af lotterier, emedan han föreställt sig, att all vinsten skulle tillfalla
 den stad, der lotteriet vore inrättadt, så har utskottet ansett det så-
 som ett ord i sinom tid att åtminstone från dess sida framhålla,
 att vinsten skulle komma till godo icke allenast stad, utan äfven
 landsbygden.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wählin: Såsom sitt första och förnämsta skäl för in-
 förande af industrilotterier i vårt land har utskottet åberopat det
 förhållande, att dessa lotterier skulle »i kraftig mån gagna handverk,
 industri och slöjder samt befrämja produktionen af konstnärligt och
 smakfullt utförda alster från dessa områden och så vidare.» För
 min del tror jag dock, att dylika lotterier bereda ett ganska tvifvel-
 aktigt gagn åt industrien. Lotterier hafva en naturlig tendens,

och jag tror stundom äfven förmåga, att framkalla och utbilda en öfverproduktion af lyxartiklar, hvilka genom lotterierna på konstlad väg vinna marknad och afsättning, och detta ofta till förfång för och på bekostnad af en mera sund industri, hvars alster bättre motsvara köparnes verkliga behof och önskningsar. Lotterier, tror jag, med andra ord sagdt, medföra faror för industriens indragande i osunda rigtningar.

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industri-lotterier.
(Forts.)

Såsom en beaktansvärd omständighet har utskottet jemväl framhållit, att den afkastning eller behållning, som lotterierna komme att lemna, skulle anslås till välgörande ändamål. För mig åtminstone är det icke tilltalande att inblanda eller förbinda välgörenhet och människokärlek med lotterier och lotterivinst.

Man har äfven förespeglat oss, att industrilotterier skulle ega förmåga att inom landet qvarhålla de stora kapital, som eljest skulle emigrera till utlandets lotterier. För min del tviflar jag på att industrilotterier hafva någon synnerlig förmåga i detta hänseende.

Jag anhåller att få instämma i det yrkande herr Winkrans förut afgifvit.

Herr Andersson från Malmö: Det är på samma sätt i år som i fjol, då denna fråga behandlades: man ser den samma mest från moralens synpunkt. De talare, som nu uppträdt här i afton mot utskottets förslag, hafva alls icke velat taga någon hänsyn till den ekonomiska sidan af saken, utan hafva endast hållit sig till den moraliska. I synnerhet har talaren på göteborgsbanken gjort detta. Då denna fråga i fjol förelåg till behandling, var han förslaget ifrigaste motståndare; och äfven nu tyckes han hafva tagit, så att säga, på sitt departement att uppträda mot det samma.

Han har beskylt utskottet för att hafva gått i »gåsmarsh» efter motionären. Denna beskyllning kan man då alls icke återkasta mot talaren på göteborgsbanken; han har tvärt om gjort ganska väldiga hopp.

Han har nemligen jemfört våra oskyldiga industrilotterier — jag säger *oskyldiga* och jag skall be att få betona det — med spelbanken i Monaco och med penninglotterier, särskildt dem i Tyskland och Danmark. Jag tror dock, att man, om man vill vara rättvis, bör göra skilnad — och en ganska stor skilnad — mellan penning- och industrilotterier.

Talaren har äfven klandrat utskottet därför, att det så starkt framhållit fördelarne af industrilotteriernas inrättande. Ja, jag får såsom ledamot af utskottet upprigtigt förklara, att jag, ehuru medlem af ett samhälle, der — det må nu vara en skam eller huru herrarne vilja anse det — man spelar ganska mycket på lotterier, ännu icke sett någon, som blifvit demoraliserad genom detta spel.

Herr Winkrans anförde, att konung Oskar I:s första regeringshandling var att afskaffa nummerlotteriet, och att detta beslut togs med synnerlig tillfredsställelse. Ja, detta kan jag ej bestrida, men beslut derom hade redan 1840 blifvit fattadt af Rikets Ständer. Det kan ju då också af flera skäl hafva varit nödvändigt, att så skedde, ehuru dessa skäl icke behöfva vara giltiga nu. Dels måste

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industri-lotterier. man taga i betraktande, att det då icke fans några penningelotterier i Danmark och Tyskland, dels kanske också befolkningen då ej spelade med den mätta, som man i allmänhet nu gör, och derigenom mer ruinerade sig på lotterispel än hvad nu är förhållandet.

Herr Winkrans yttrade vidare: Huru kunde Kongl. Maj:t vara nog obarmhertig att stänga de industrilotterier, som på 1870-talet existerade i flera städer, derest man dertill icke haft full anledning? Det tror jag berodde derpå, att i Konungens råd då satt en man, som i likhet med herr Winkrans ansåg *allt* lotterispel högst fördömligt och som i regeringen så väl som i riksdagen gjorde allt för att drifva sin vilja igenom och slopa de dåvarande industrilotterierna. Att detta icke gillades inom landet, tror jag mig tryggt kunna påstå, och att åtgärden i väsentlig mån skadade den svenska industrien, torde väl ingen vilja bestrida.

Det värsta hopp herr Winkrans gjorde i sin bevisföring var, då han jämförde industrilotterierna med spelbanken i Monaco. Jag kan icke förstå, att det finnes något samband dem emellan. Efter hvad jag har hört sägas, lär denna spelbank hufvudsakligen vara upprättad för att förskaffa en furste stora inkomster och för att tillfredsställa öfverklassens njutningslystnad. Industrilotterierna hafva ju ett helt annat syftemål. Ty deras förnämsta ändamål är att höja och befrämja en konstnärlig industri; och jag tror, att om herr Winkrans gjort sig mödan att besöka den utställning af industrialster, som handverksföreningen för kort tid sedan anordnat före dragningen, så skulle han kanske hafva fått anledning att bedöma industrilotterierna mera mildt, än hvad han gjort i afön.

Slutligen vill jag hafva framhålla, att industrilotterier i väsentlig mån skilja sig från penningelotterier derutinnan, att de fleste, som spela på industrilotterierna, tillhöra den mera bemedlade klassen. Det är i allmänhet icke från de fattiges pung, som de pengar komma, hvilka användas till inköp af lottsedlar från industrilotterier, utan i regeln just från den mera burgna klassens. Det är också den, som kanske har mest sinne för att bidraga att höja och befrämja konst och slöjd, och att, om man ser saken ur ekonomisk synpunkt, söka hjälpa den mindre handverkaren, som så ofta har svårt att taga sig fram.

Den vidräkning, som herr Winkrans för öfrigt anstälde med utskottets utlåtande, har utskottets ordförande redan besvarat, hvarför jag icke behöfver beröra densamma. Jag tror, att man tryggt kan kasta öfver bord de farhågor, somliga hysa därför, att svenska folket skall demoraliseras genom tillfälle att spela på industrilotterier. Jag tror också, att svenska Riksdagen skulle räcka den svenska industrien ett godt handtag, om den ville lemna sitt bifall till den af herr E. Nilsson väckta motionen, till hvilken jag för min del därför ber att få yrka bifall.

Herr Jansson i Krakerud: Jag har försökt att följa denna diskussion med så mycken uppmärksamhet, som jag har kunnat, och har äfven försökt att betrakta saken utslutande från ekonomisk synpunkt. Jag har dessutom sökt betrakta den med fäst afseende å den

fördel, dessa lotterier skulle kunna bereda industriidkarne. Trots detta kan jag dock icke finna, huru industriidkarne skulle kunna få den fördel af dessa lotterier, som man från visst håll velat låta påskina. Icke heller har någon enda af de talare, som här talat för industrilotteriernas införande, mig veterligen anfört något exempel på huru det skulle gå till för att dessa industriidkare skulle vinna fördelar af nämnda industrilotterier. För min del kan jag icke fatta det. Kunde dessa industrilotterier höja konsumtionsförmågan hos dem, som konsumera nämnda industrialster, så skulle jag kunna förstå, att de skulle blifva till nytta för dem, som producera; men kan jag icke få något bevis för detta, ja, då är det omöjligt för mig att begripa, huru man genom dem skulle kunna bereda någon bättre af-sättning för producenterna.

*Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.*
(Forts.)

Om man antager, att en massa personer taga lottsedlar på lotteriet, så kommer naturligtvis den ena att vinna, den andra att tappa. Och den, som tappar, har då naturligtvis icke någon fördel af lotteriet. En talare på stockholmsbänken nämnde mycket noga, huru stor vinst industrilotteriet i Stockholm gifvit, men han behagade icke upplysa om, huru stor förlust *de* gjort, som fått släppa till denna vinst. Om nu de personer, som vinna, gräde ned hvad de vunnit, eller kastade det i Norrström, så skulle jag kunna förstå, att industriidkarne skulle få något större afsättning på sina alster. Men om åter nu de personer, som vinna, af sina vinster behålla de artiklar, som de sjelfva kunna använda, men sälja, hvad de icke kunna använda, till andra, som äro i behof deraf, så vill jag hemställa till herrarne, huruvida detta kan vara till någon fördel för dem, som producera dessa alster. Det vore ju precis lika stor fördel för dem, om de direkt finge sälja sina industriartiklar till desse.

Om jag för min del till exempel skulle spela på lotteriet, och jag behöfde en plog, så ginge jag naturligtvis och skaffade mig en lottsedel, ty den kostade alltid mindre än en plog. Men när så dragningen skett, så hade jag kanske vunnit en — turnyr. Jag kan omöjligt förstå, att detta skulle kunna vara till någon fördel för mig, icke heller, att det vore till någon fördel för den, som fabricerat denna turnyr. Ty utan tvifvel skulle jag sälja den till någon qvinna, som behöfde en sådan, och då finge naturligtvis den, som producerade sådana artiklar, sälja en mindre.

Jag tror herrarne nu icke skola kunna beskylla mig för att icke hafva betraktat frågan ur ekonomisk och praktisk synpunkt. Och likväl har jag kommit till det resultatet, att jag måste yrka afslag.

Herr Winkrans: Jag ber om ursäkt att jag ännu en gång begärt ordet. Men jag skall icke länge upptaga herrarnes tid. Man har påstått, att jag förra året hade ett yttrande i denna fråga på 1½ timme. Men jag skall be få nämna, att det endast upptog 2 blad i kammarens protokoll, och jag hemställer, huruvida det då kunnat omfattas så lång tid. Jag brukar icke besvara kammarens protokoll med långa anföranden, och jag skall ej heller nu göra det.

Man har emot mitt anförande framställt åtskilliga anmärkningar. Först och främst har herr Svanberg påstått, att jag citerat falskt.

Om skriv- Jag skulle hafva sagt »skola» i stället för »böra». Först och främst
 velse till ber jag få anmärka, att skilnaden mellan dessa båda ord i den bety-
 Kongl. Maj:ts delse, hvarom nu är fråga, torde vara fin. När jag emellertid ser
 angående efter i utlåtandet, förekommer intetdera uttrycket. Jag citerade fritt
 inrättande af industri- enligt tankegången i utskottets kläm.

(Forts.)

Man har vidare anmärkt, att jag fäst min uppmärksamhet alltför
 mycket på penninglotterierna. Jag vill medgifva, att denna anmärk-
 ning är i viss mån befogad. Men jag måste uppriktigt tillstå: jag
 betraktar denna motion, mine herrar, såsom en förtropp till hvad
 som komma skall. Derför gäller det: stå emot början! Det är detta
 jag velat göra. Jag har i det fallet haft en föregångare, och skall
 jag be att få uppläsa något af hvad denna i förevarande fråga an-
 fört. Det skulle förhända icke hafva skadat, om utskottet sjelf —
 deribland dess ärade ordförande — tagit notis derom, så mycket
 mera som det yttrades af lagutskottet vid 1873 års riksdag, då denna
 fråga också behandlades. Lagutskottet säger dervid: »Enär frågan
 bör bedömas förnämligast ur synpunkten af samhällets sedliga upp-
 gift, i förhållande hvartill dess ekonomiska intresse är af underordnad
 vikt, kan någon afgörande betydelse ej tillerkännas den möjliga
 vinsten i statsekonomiskt afseende.» På samma sätt i fråga om in-
 dustri-lotterna: »Man torde utan fara för misstag kunna påstå, att de
 lotterier af dylik beskaffenhet, hvilka under senare tider varit in-
 rättade här i landet, visat sig medföra för de spelande nästan lika
 betänkliga följder, åtminstone i ekonomiskt afseende, som de vanliga
 penninglotterierna. I de allra flesta fall är det lockelsen till vinst,
 men alldeles icke tanken på lotterianstaltens ändamål att befordra
 konstindustri och slöjd, som förmår den spelande att göra sin insats.»
 Vidare: »de vinster, hvilka utfalla på ett konstflits- eller industri-
 lotteri, äro merendels icke egnade att fylla något verkligt behof för
 den vinnande» — såsom vi också nyss hörde af den siste ärade
 talaren. »Hvad angår det antydda ändamålet med dessa lotterier,
 torde, oafsedt att detsamma icke kan rättfärdiga medlet, den stats-
 ekonomiska grundsats svärligen kunna bestridas, att endast *den*
 industriella produktion är naturlig och, så för det allmänna som för
 industriidkaren, båtande, hvars alster utan konstlade åtgärder vinna
 afsättning.»

Jag tror mig härmed hafva besvarat de anmärkningar, som gjorts
 i afseende derpå, att det endast skulle vara *sådana*, som spela på
 industrilotterierna, hvilka utan afsaknad kunna undvara de utgifna
 penningarne. Så var icke förhållandet i Göteborg, när dessa industri-
 lotterier der voro i gång; så var icke heller förhållandet — såsom
 det nämnda lagutskottet upplyst — på andra orter.

Vidare har utskottets ärade ordförande anført, att han anser, att
 han och utskottet framlagt sanningen i denna fråga, och att de icke
 kände någon mörk sida deraf. Han gjorde dock i sitt anförande åt-
 skilliga antydningar, som förrådde att han verkligen kände en och
 annan betänklig sida, så att det möjligen med något skäl kunde
 anses omoraliskt, möjligen också oekonomiskt — för den ena parten
 åtminstone — att syssla med dylika spel.

Slutligen har det anförts af den senaste försvararen af utskottets

förslag, talaren på malmöbänken, att konung Oscar I visserligen utfärdade en författning om lotterierna, men på Rikets Ständers begäran. Ja, det är sant. Men när den ärade talaren tagit sig för att gå så långt tillbaka som till 1840—1841 årens riksdag, ber jag få erinra om, att utskottet, som då behandlade frågan, stälde dessa lotterier alldeles i jembredd med hasardspel och uttalade såsom sin mening, att, när dessa senare vore förbjudna, det vore ovärdigt för staten att vare sig tillåta eller underhålla lotterier; hvadan också Rikets Ständer allmänt beslöto att för sin del afskaffa dessa. Säsom jag nyss yttrade, helsade man med allmänt jubel det af konung Oscar utfärdade förbudet mot lotterier. På den tiden var det en ganska svår uppgift att förbjuda dem; de inbragte nemligen ej mindre än 100,000 kronor — en summa som för den dåvarande budgeten var af ofantligt mycket större betydelse än den nu skulle kunna vara. Dessutom gingo Rikets Ständer in på att sätta de ombets- och tjenstemän, som voro anställda vid nummerlotteriet, på indragningsstat äfvensom att fortfarande gifva anslag åt de välgörenhetsinrättningar, som åtnjutit del af lotterivinsten. Detta kunde *de* uppföra. Och *vi* skulle icke kunna uppföra den obetydliga fördel, som skulle ligga i dessa industri-lotterier, om hvilka i bästa fall gällar, att de, som Glunten säger: »hjelper tu och stjelper sju». Då jag fortfarande hyser denna åsigt och icke blifvit rubbad deri genom de framställda anmärkningarna, måste jag ock fortfarande yrka afslag.

Innan jag slutar, skulle jag dock vilja upptaga till bemötande ännu ett argument. Man har sagt, så väl nu under diskussionen som i den afgifna motionen: då andra länder, såsom Frankrike, Tyskland och Danmark, hvilka väl ej måtte anses mindre kloka än Sverige, behålla dessa lotterier, så måste det väl vara en god sak. Jag kan icke annat än anse dylika slutsatser såsom fullkomligt falska. Det är helt enkelt sofismer. En slutsats sådan som den nämnda: »alldenstund Frankrike, Tyskland, Danmark och andra aktningvärda länder hafva dylika lotterier, måste de vara goda», skulle vara sann, om man kunde säga: *allt* hvad i de nämnda länderna förekommer är förträffligt; nu förekomma der lotterier; alltså: lotterier äro förträffliga. Men ingen måtte väl våga påstå något sådant. Det är en slutsats liknande den, som ville säga: svenskarne delas i norrländingar och sydländingar; nu är herr Andersson svensk; alltså är han norrländing. Det kan hända, att jag sluter rätt; men det kan också hända, att jag sluter orätt. Kort sagdt: dermed är intet bevisadt. På samma sätt anser jag de bevis för lotterierna vara, som hemtas från andra länder; det bevisar ingenting, att dessa utländska lotterier få existera. Det kan hända, att de äro ett ondt i dessa länder, från hvilket man önskade vara befriad. Och säkert är, att i Italien önska alla upplysta patrioter, att lotterierna måtte försvinna, öfvertygade som de äro, att de äro ett förderf. Mätte vi stå emot början till ett dylikt förderf äfven i vårt land, äfven om de penningar, som inbringas genom denna institution, kunna användas till hvarjehanda välgörande ändamål, något som jag aldrig bestridt.

Jag yrkar som sagdt fortfarande afslag på utskottets hemställan.

*Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.*

(Forts.)

Herr Svanberg: Det är egentligen för att icke låta herr Winkrans behålla sista ordet, som jag ännu en gång velat yttra mig i denna fråga. Jag vill börja med det, hvarmed han slutade. Han påstod, att om dessa industrilotterier gäller regeln: »hjelper tu, men stjelper sju». Det skulle vara rätt roligt att höra, om herr Winkrans skulle kunna framdraga något enda bevis på, att någon persons ekonomi blifvit störd eller — för att begagna hans egna ord — »stjelp» genom industrilotterierna. Jag vågar påstå, att detta är för honom fullkomligt omöjligt att bevisa. Det är nästan pinsamt att ständigt höra, att man återkommer till penningelotterierna, om hvilka ej nu är fråga. Hvarför låter man ej detta vara detta, utan, för att få sin vilja fram och motarbeta industrilotterierna, sammanför man dem, under uttalandet af behjertansvärda fraser, med det af många och med rätta förhatliga gamla nummerlotteriet. Här är tal endast om industrilotterierna. Fastän nu herr Winkrans säger, att dessa skulle för Göteborg varit så olycksbringande, har jag dock giltig anledning att tro, att icke alla personer der tänka så, då jag ifrån flera framstående industriidkare derstädes, hvilka tillhöra dess industri- och handtverksförening, erhållit skrivelser, med begäran att jag skulle i min mån söka bereda tillfälle att äfven der ett industrilotteri kunde komma till stånd, stäldt under samma stränga kontroll, som det i Stockholm befintliga. Och jag vågar påstå, att till och med herr Winkrans, om han ville hafva godheten besöka industrilotteriets lokal härstädes, n:o 15 Brunkebergstorg, der just nu en utställning af vinster pågår, skulle få en annan föreställning om, huru nämnda lotteri skötes, och känna sig öfvertygad om, att man icke riskerar — såsom en annan talare så näpet yttrade — att vinna en turnyr, då man önskar en plog. Ty hvarken turnyrer eller plogar kunna på detta lotteri som vinster upptagas.

En annan talare här har sagt, att det vore ett tvifvelaktigt gagn, som genom dessa lotterier kunde åstadkommas. Ja, det beror på, huru man vill se den saken. För min del är jag öfvertygad om att dessa lotterier — att döma af hvad jag sjelf vet rörande Stockholm och af hvad som blifvit mig meddeladt från andra orter — skulle blifva till mångfaldig nytta. Någon skada skulle de deremot bestämdt aldrig medföra.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Östberg: Då man tager kännedom om utskottets motivering, ser man, att det längsta stycket innehåller betraktelser öfver de fördelar industrilotterierna skulle medföra för åtskilliga välgörenhetsanstalter. Jag är något förvånad öfver, att utskottet velat använda detta skäl. För mig är det icke alls något skäl. Utskottet vill väl icke påstå, att lotterierna *derför* skulle vara goda, att vinsten användes för nämnda syftemål. Eller skulle utskottet vilja anse hvarje affär, hvarje handtering, i hvilken vinsten möjligen användes till välgörande ändamål, *derför* vara berättigad? Jag tror det varit bättre att helt och hållet utelenna det skälet, så vida utskottet ej velat ställa sig på ståndpunkten att ändamålet helgar medlen; ty de välgörenhetsanstalter, som skulle uppehållas genom industrilotterier, bör

väl samhället kunna understödja på annat sätt. Den sidan af saken bör således enligt min tanke alldeles lemnas å sido.

Utskottets ordförande talade om de öfverdrifter, till hvilka den förste talaren gjorde sig skyldig, och lofvade att sjelf taga sig till vara för sådana. Men jag tror dock, att han gjorde sig skyldig der-till, då han sade, att utskottet icke kunnat finna några skuggsidor alls i afseende på lotterierna. Ty, om man tager kändedom om den erfarenhet, som vunnits från äldre tider, från 1860-talet och ännu tidigare, finner man ju, att åtskilliga olägenheter varit påpekade och allmänt kända. Men jag tror, att man äfven genom någon eftertanke skulle kunna komma under fund med andra olägenheter. Herr Svansson har upprepade gånger erinrat om lotteriet i Stockholm, att det gått utmärkt bra och varit till stort gagn. Jag vet med bestämdhet, att nämnda lotteri varit synnerligen väl skött. Orsaken dertill är, såsom bekant, att tillskrifva den oegennyttiga verksamhet, som här egnats deråt, en oegennyttia, som man kanske sällan finner. Men jag tror för min del, att man skulle riskera, derest lotterier inrättades litet hvarstades i landet, att icke få dessa skötta såsom stockholmslotteriet. Jag ser deruti en mycket stor fara, att vi, åtminstone på många håll, skulle komma in på den väg, som man i Danmark beträddt, och för hvilken man, efter hvad jag hört, äfven i Sverige förut ej varit främmande. Ty de kontroller, man vill uppställa för dessa lotterier, äro knappast tillräckliga.

För öfrigt må man komma i håg, att dessa lotterier icke äro ovilkorligt förbjudna. Kongl. Maj:t eger rätt att bevilja sådana, och han har ju gjort detta i Stockholm, på de senare åren. Det finnes således alltid en möjlighet för det samhälle, som kan erbjuda fullständig garanti, att hos Kongl. Maj:t erhålla sådan tillåtelse. Och jag tror icke, att Kongl. Maj:t varit eller kommer att blifva så öfverhopad af ansökningar derom, att någon svårighet förefinnes för en pröfning, i hvarje särskildt fall, som kan förekomma, af huru vida ett lotteri kan vara lämpligt att inrätta eller icke. Jag tror således icke, att vi ur synpunkten af att bespara Kongl. Maj:t arbete behöfva frängå nu gällande stadganden.

För öfrigt ville jag tillägga, att jag ur en synpunkt nästan mera lutar åt penningelotterier än industrilotterier. Ty spelar jag på penningelotteri och vinner något, så får jag penningar, hvilka jag kan använda till hvad jag behöfver. Men spelar jag på ett industrilotteri och vinner, så är det möjligt, ja troligt, att jag får en sak, som jag icke behöfver och som jag därför antingen gifver bort eller ställer undan någorstades. Dermed kommer jag till den hufvudsakligaste invändningen emot dessa lotterier, nemligen den, att handeln föres in på onaturliga vägar, så att man vinner, hvad man *icke* behöfver, men blir utan det, som man behöfver. Utskottets ärade ordförande har i fullkomligt tydliga ordalag påpekat den olägenheten, och jag ber att få underskrifva hvad han i det hänseendet sade. Men ehuru han sålunda sjelf icke förnekade rättigheten af denna invändning, anförde han gent emot den samma endast det, att andra länders erfarenhet icke vore emot industrilotterier. Jag måste säga: kan man icke åberopa andra och bättre skäl för industrilotterierna,

*Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.
(Forts.)*

Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.
(Forts.)

än det, att andra länder haft och bibehållit de samma, så äro skälen allt för svaga.

Då jag ställer mig på denna ståndpunkt, skall jag, herr talman, anhålla om afslag å utskottets hemställan!

Herr *Olsson* i Kyrkebol instämde med herr *Östberg*.

Herr *Höglund*: Det är redan så mycket taladt om dessa lotterier, att föga återstår att säga derom, vare sig från ena eller andra sidan. Jag måste dock nämna, att jag för min del, genom det nära samband, i hvilket jag står med de personer, som sköta Stockholms industrilotteri, har mig väl bekant, att den nytta, nämnda lotteri under de år det existerat utträttat, icke varit obetydlig, och att det varit till god hjälp för många af Stockholms mindre handverkare. Den nämnd, som är tillsatt för att kontrollera lotteriet, består af personer af olika yrken, hvilka derjemte äro så praktiska, att de kunna bedöma arbeten utförda inom andra yrken lika bra som inom deras egna; och dessa personer taga ej emot andra än goda, solida, väl gjorda arbeten. Nu finnes det många mindre handverkare, som visserligen kunna vara ganska skickliga, men dock under dessa dåliga tider hafva svårt att försörja sig. Dessa göra nu, hvar inom sitt yrke, något arbete som de erbjuda till lotteriet. De få då till svar, att de få komma igen inom viss tid; nämnden har sammanträde då och då. Nu granskas alla arbeten på det noggrannaste, och ingen kan få högre pris för sitt arbete än det verkligen är värdt. Jag har varit i tillfälle många gånger att se den nytta detta lotteri åstadkommit genom att hjälpa personer, som varit stadda i svårt ekonomiskt betryck; mer än en gång hafva de blifvit räddade derigenom. Detta är den ena sidan af saken.

Afven en annan synpunkt ville jag be att få framhålla. Hvilka äro de, som köpa lottsedlar? Det är, såsom redan af en föregående talare blifvit påpekadt, icke den obemedlade befolkningen, utan de rika, förmögna, välbergade. De inse, att handverkarne behöfva hjälp, och att de kunna hjälpas på detta sätt. Jag vet t. ex. en mecenat, som sade, då detta lotteri började: »Det var bra, att det kom till stånd. Var god och skicka mig lotter för 100 kronor.» Han har sedan ytterligare för hvarje gång tagit lotter för samma belopp. Så förhåller det sig med dessa lotterier. De hafva gjort godt och göra godt. Då det icke finnes någon, som har den ringaste enskilda nytta af dem, utan hela vinsten — om man undantager det som åtgår för administrationen — användes för välgörande ändamål, så kan jag ej inse, huru de skulle kunna vara till skada. Och hvad den moraliska sidan angår, så måtte vi väl ej behöfva ställa oss på någon högre ståndpunkt än dessa ofta åberopade utländingar. De måtte väl vara lika moraliska som vi.

Annu en tredje sida af saken ber jag få påpeka. Dessa lotterier kunde möjligen bidraga att sätta en hämsko för de millioner, som strömma till utländska lotterier. De medel, som gå dit, äro otroligt stora. Herrarne må sätta hvilka lagar som helst mot lotterispel, det kommer ändock att spelas både här och annorstädes, det kommer

att spelas oupphörligt. När man således icke kan sätta ett ovilkorligt förbud för allt lotterispel, borde man, enligt min åsigt, vara skyldig att söka kvarhålla inom landet de millioner, som eljest skola gå till utlandet.

På grund af hvad jag nu har haft äran anföra, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr G. Berg: Endast och uteslutande för att meddela en upplysning med anledning af hvad talaren på göteborgsbanken yttrade, har jag begärt ordet. Han sade nemligen, att han betraktade detta utlåtande af utskottet såsom en förtropp till hvad som komma skulle. Då hvarje förtropp naturligtvis har en eftertropp eller hufvudtropp, åsyftade talaren säkerligen de motioner utskottet fått sig öfverlätna angående penninglotterier och premieobligationer. Jag ber då att få framhålla, att i fråga om dessa motioner har utskottet ännu icke fattat något beslut. Den ena har icke ens blifvit föredragen för utskottet. Jag ber att få nämna detta därför, att jag anser, att kammaren bör behandla den nu föreliggande frågan såsom fullkomligt själfständig. När sedan frågan om penninglotterierna kommer före, må man behandla äfven den själfständigt och så hvarje fråga för sig, på det man ej — såsom jag har tyckt mig finna att det här i afton sker — måtte sammanblanda den ena och andra.

Herr Petersson i Runtorp: Jag kan icke neka, att det förefaller mig, så som om man i denna diskussion sökte göra, såsom det heter i det gamla ordspråket: »Man målar hin på väggen för att sedan få tillfälle att piska honom.» Man har nemligen talat om det nu föreliggande förslaget, såsom om det vore fråga om att släppa lös allt hvad lotteri heter, så att hvar och en skulle få anordna lotterier, såsom han behagar, både nummerlotteri och annat. Något sådant har här icke satts i fråga. Om det vore fråga derom, skulle jag motsätta mig det på det bestämdaste. Men huru förhåller det sig nu? Vi hafva redan sådana lotterier, som här talats om. Vi hafva industrilotterier och äfven ett penninglotteri, ehuru det kallas obligationslotteri. Och hvad ondt ha väl dessa lotterier gjort? Så vidt jag vet, ingenting. Om de ställas under en skarp, sträng kontroll, tror jag, att de ej äro det ringaste farliga. Och hvarför skall man i vårt land vara så rädd för dylika lotterier, när de i andra stater ej visat sig medföra någon fara? Och skulle någon sådan förefinnas, så kunna vi ju taga lärdom från utlandet och borttaga sådana egen-skaper hos lotterierna, som der visat sig onda.

Hvad vidare beträffar sjelfva industrilotterierna, så får jag bekänna, att jag icke är någon synnerlig vän af industrilotterier i och för sig, men då jag tror, att de kunna betraktas som banbrytare för obligationslotterierna, föranledes jag deraf att yrka bifall till förslaget.

Jag föreställer mig, att dessa lotterier kunna ställas så, att ingen enda, som köper en sådan obligation, skulle förlora sitt kapital, utan tvärt om få någon ränta på det samma. Vi ha ännu ett sådan obligationslotteri i vårt land, och våra riksgäldsfullmäktige få der

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industri-lotterier.
(Forts.)

dra veiven flere gånger om året. Jag tror icke, att detta lotteri gjort någon skada.

En föregående talare gjorde sig något lustig öfver industrilotterierna, och sade, att, om han spelade på ett sådant, han möjligtvis kunde erhålla föremål, för hvilka han ej hade användning, t. ex. en turnyr. Men om en dam spelat på samma lotteri och vunnit t. ex. en plog, så kunde de ju byta, och då vore ju ingen skada skedd.

Om skrivelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af industri-lotterier.
(Forts.)

Herr Björek: Jag skulle ej hafva yttrat mig i denna fråga, om jag ej som den ende verkliga arbetaren i denna kammare ansett mig böra säga några ord i denna sak, som väsentligen rör oss arbetare.

Jag ber då först att få vända mig mot talaren på göteborgsbänken. Han är skolman och icke industriidkare, och jag betviflar därför, att han förstår att rätt bedöma frågan. Han har kanske aldrig varit i tillfälle att, som handverkaren får göra, taga ett hårdt tag för sin utkomst. Han har varit van att lyfta sin lön, när kvartalet är inne, men det har handverkaren icke tillfälle att göra. Han får stå vid tungt arbete vid sitt städ, sin skrufbänk eller hyfvelbänk, ofta oviss om, hvarifrån han nästa dag skall få sitt uppehälle.

Mine herrar, under sådana förhållanden tror jag, att det var klokt och berömvärdt, att Stockholms industrilotteri sökt göra något för handverkarne. Och när dylika lotterier visat sig gagnande här, hvarför skulle man då icke införa sådana äfven på andra ställen? Ty de blifva säkerligen mycket nyttiga, om de äro på ett klokt sätt anordnade.

Den ärade talaren representerar här Göteborg. Ja, Göteborg är en stor handelsstad, som förtjenar enorma summor på sin handel. Men vi stockholmare måste arbeta — och det måste man göra litet hvarstädes i landet — vi kunna ej som göteborgarne röra oss med millioner och taga till oss kapital utan att göra någonting, utan vi måste arbeta; och i följd deraf är jag förvissad om, att det är bra, att det inrättas industrilotterier, hvarigenom en del handverkare och mindre industriidkare kunna vinna afsättning af sina produkter.

Äfven en annan sak ber jag att få beröra. Talaren på göteborgsbänken nämnde 1873 års riksdag. Men jag ber att få upplysa, att det icke var samma riksdagsmän då som nu. En annan tanke gjorde sig gällande bland riksdagsmännen då än nu. Då tänkte hela folket: Man behöfver icke arbeta. Lemna öppet fält för utländingen! Men nu har vinden vändt sig. Vi hafva funnit, att vår inhemska industri behöfver tillsyn, om äfven vi skola förtjena någonting. Den tanken fans icke 1873.

Det har vidare talats om de demoraliserande verkningarne af dessa lotterier. För min del kan jag icke tro, att demoralisation härigenom skulle främjas bland de arbetande klasserna, så framt man ej fruktar för att skolgossen skulle taga intryck deraf.

Af dessa skäl, herr talman, ber jag att i den arbetande klassens och industriidkarnes intresse få yrka bifall till motionen.

Herr Waldenström från Gefle: För min del kan jag icke förmås att tro, att när någon spelar på lotteri, vare sig på penningelotteri eller industrilotteri, han gör det af intresse för handverkarnes eller industriidkarnes bästa. Jag tror icke heller, att han gör det för att uppmuntra konstskickligheten i vårt land. Annu mindre tänker han, vare sig på Idiothemmet eller på Eugeniahemmet eller någon annan sådan välgörenhetsinrättning, som kunde få del af vinsten, utan hvad som förmår honom att spela på lotteri, det är helt enkelt vinstbegäret. Min öfvertygelse är ock, att industrilotterier, liksom andra lotterier, äro anlagda just på vinstbegäret, för att komma åt människors penningar på den vägen. Ifrån denna synpunkt sedt kan jag icke betrakta dessa lotterier annat än omoraliska. Det torde icke heller för någon vara möjligt att förneka att de äro det, och de talare, som här försvarat lotterierna, hafva måst försöka hvarjehanda för att kunna skjuta denna synpunkt åt sidan och framhålla andra, särskildt den ekonomiska. För mig betyder emellertid den moraliska sidan ofantligt mycket mer än den ekonomiska. Ja, den ekonomiska betyder här i själfva verket ingenting, ty hvad den ene vinner, det förlorar den andre, så att det ena tar ut det andra. Den moraliska sidan åter, säger jag, betyder för mig allt.

*Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.*
(Forts.)

Industrilotteriet, liksom hvarje annat lotteri, har till följd att det uppretar spellusten och vinstbegäret till en onaturlig höjd. Och jag tror icke, att man med sådana medel kan vinna några goda ändamål. Det är mycket märkvärdigt att höra, huru en del af kammarens ledamöter öppet proklamera den gamla sats, för hvilken jesuiterorden blifvit så illa fördömd i historien, nemligen att »ändamålet helgar medlen». Jag kan icke vara med om detta. Jag tror, att omoraliska medel aldrig leda till goda mål. Jag tror ock, att de alltid komma att förr eller senare draga en förbannelse med sig, en förbannelse, som skall icke allenast uppsluka den välsignelse, man från början trott sig kunna skörda genom dem, utan ändå mycket mera.

På grund häraf, herr talman, ber jag att få yrka afslag å utskottets betänkande.

I detta yttrande instämde herr *Lundström*.

Herr Winkrans: Jag ber blott att få lemna den upplysning, att jag i mitt anförande blott åsyftade de två motioner, som den ärade representanten för Ystad framlagt, och icke premieobligationer eller dylikt, hvarom här icke varit fråga.

Herr Olsson i Ornakärr: Mine herrar! Blott några få ord! Öfvertygad om, att vi kunna hemta någon lärdom af de skäl, som under flydda tider lagstiftarne anført emot lotterier, och af deras erfarenheter af lotteriernas verkningar, vill jag anföra något af 1840 års Riksdags allmänna besvärs- och ekonomiutskotts utlåtande, som afgafs med anledning af flera motionärers förslag om strängare lagbestämmelser emot lotterispel. Utskottet, som biföll motionerna, anförde därför följande motiv: »Lotterier, af hvad beskaffenhet de vara må, äro

Om skrif-
velse till
Kongl. Maj:t
angående
inrättande
af industri-
lotterier.
(Forts.)

att anse som de mest äfventyrliga spel, enär dertill icke erfordras den ringaste skicklighet, utan spelets utgång endast beror af lyckan». Vidare: »Hoppet om att kunna för en lägre penningeinsats göra en betydande vinst förleder ofta äfven helt och hållet obemedlade personer, att på lotterispel uppoffra penningetillgångar, nödvändiga för ryllandet af egna och ofta familjers oundgängligaste behof.» Och slutligen: »Erfarenheten har jemväl ådagalagt, att vid enskilda lotterier svek och bedrägerier understundom ega rum, ofast på det sätt att den brottslige är oåtkomlig för lagen». — Dessa skäl, som då föranledde Rikets Ständer att hos Kongl. Maj:t anhålla icke blott derom, »att alla enskilda lotteriföretag, af hvad beskaffenhet de vara må, å fast eller lös egendom måtte förbjudas», utan ock derjemte »att betydligt vite» måtte för förbudets öfverträdande åsättas, dessa skäl — säger jag — stödjade mig i den öfvertygelsen att lotterier icke gagna ett folks moral eller ekonomi, hvarför jag önskar att kammaren måtte afslå den framställda motionen och utskottets utlåtande. Och då jag dessutom icke kan gilla den jesuitiska satsen: »ändamålet helgar medlen», och icke kan antaga, att man skall »göra det onda på det att det goda må komma» — och att lotterispel är ett ondt det har motionären sjelf uttalat, då han i sin motion under förra riksdagen kallar det »fördömligt» — så vill jag, herr talman, yrka afslag så väl å motionen som utskottets utlåtande.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma, och förklarade herr talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra propositionen. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande, nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i dess utlåtande n:o 4 (i samlingen n:o 13), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen visade 78 ja men 97 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren afslagen.

§ 3.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 (i samlingen n:o 14), i anledning af väckt motion om ändring i gällande grunder för markegångsättningen.

I detta sitt utlåtande hemställde utskottet, att berörda, inom Andra Kammaren af herr *C. G. Bruse* väckta motion, n:o 100, måtte lemnas utan afseende.

Motionären, herr *Bruse*, begärde ordet och yttrade: Jag skall först be att få fästa uppmärksamheten på ett tryckfel i motionen. Der står nemligen »ortpris» i stället för »årspris».

Då sistlidne riksdag beslöt tull på spanmål med flere andra varor, så skedde detta för att upphjelpa den tryckta jordbruksnäringen. Men det blef icke blott de större jordbrukarne, som erhöilo fördelar af detta beslut, utan äfven de tjenstemän, hvilkas löner utgå efter markegångspris. Då det är både känt och erkänt, att dessa löntagare redan förut äro tillräckligt tillgodosedda — enligt hvad som blifvit uppgifvet kunna deras löner uppgå ända till 25,000 kronor och derutöfver — torde herrarne kunna medgifva, att det icke är rätt att dessa löner ytterligare ökas, isynnerhet om man tager i betraktande, att på samma gång vårt lands arbetande befolknings existensvillkor försvåras. Jag anser, att det tillhör ett lands lagstiftande myndighet att tillse, det sådana oegentligheter, som dem jag nu påpekat och hvilka icke kunna förnekas, skyndsamt måtte åtminstone till någon del blifva afhjelpa.

Det är därför som jag föreslagit att, sedan årspriset blifvit bestämdt, och »derifrån afdragits de tullsater, som hvarje särskild persedel i gällande tulltaxa äro åsatta, skulle bestämmas det ortpris, som skall i beräkningen ingå.» Utskottet anför dock, att »det sakförhållande allenast, att prisen å de ifrågavarande persedlarne ingalunda alltid och allestädes stigit eller komma att stiga med belopp, jemt upp motsvarande de åsatta tullarna, innebär tillräckligt skäl för förslagens förkastande; hvadan utskottet hemställer, att motionen må lemnas utan vidare afseende.» Jag skulle önskat, att utskottet lemnat några sifferuppgifter från särskilda platser, hvarigenom det kunnat styrka, att dess motivering varit grundad på verkliga fakta. Men då så icke skett, har jag rådfört mig med åtskilliga spanmålsuppköpare och fått veta, att t. ex. rågen, som vid ett tillfälle kostade 70 öre lispundet, i följd af torka i utlandet sedermera steg med 9 öre och sedan genom tullen med ytterligare 21 öre, så att ett pund råg kostade en krona. De åsatta tullsaterna hafva sålunda fördryrat varan med tullens hela belopp och således varit till förmån för dessa tjenstemän, som jag anser redan förut varit tillräckligt aflönade, och därför väckte jag denna motion.

Men då jag hyser samma åsigt som herr *Bexell*, eller att denna kammare icke nu är sådan, som den var för några år sedan, vill jag nu icke framställa något yrkande, ehuru jag anser, att man borde vidtaga rättelse uti ifrågavarande hänseende.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 4.

Aflemnades en ny motion, n:o 180, af Herrar *K. Söderblom*
Andra Kammarens Prot. 1889. N:o 18.

och *G. De Laval* om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i 22 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884.

Denna motion bordlades.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

Statsutskottets memorial, n:o 28, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Bevillningsutskottets betänkande, n:o 5, i anledning af väckta motioner om utförelsestull å jernmahn;

Lagutskottets memorial och utlåtande, n:o 25, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 1 punkten i utskottets utlåtande (n:o 13) öfver väckta motioner om ändringar i utsökningslagen den 10 augusti 1877;

N:o 26, i anledning af väckt motion om ändring af § 28 i förordningen om urarfvagörelse m. m. den 18 september 1862;

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till helgonskyldens upphörande i vissa fall;

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden, n:o 16, i anledning af väckt motion om ändring af § 2 mom. 3 af kongl. kungörelsen den 11 maj 1855, angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande; och

N:o 17, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande till förenkling i sättet för utdelning af statsbidraget till lindring i rustnings- och roteringsbesvären; samt

Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 109, innefattande kammarens beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande (n:o 5) i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Konungen med anhållan, att skottpenningar för björn måtte upphöra att af statsmedel utbetalas, samt att skottpenningarne för varg måtte höjas.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit andra gången bordlagda.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>E. G. Boström</i>	under	3 dagar fr. o. m. den	11	dennes.
» <i>P. Nilsson</i> i Råby	»	10	»	» 11 »
» <i>Back Per Ersson</i>	»	8	»	» 14 »
» <i>Folke Andersson</i>	»	8	»	» 14 »
» <i>C. F. Petersson</i> i Dänninge- landa	»	12	»	» 18 »
» <i>F. Wieslander</i>	»	14	»	» 18 »
» <i>M. Andersson</i> i Löfhult	»	12	»	» 18 »
» <i>A. Wendt</i>	»	6	»	» 18 »
» <i>A. P. Danielson</i>	»	10	»	» 14 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 10,⁴⁸ e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.